

Seksuaaliväkivallan uhrin hoitoketju

HUS Seri-tukikeskuksen malli

Katriina Bildjuschkin & Suvi Nipuli
(toim.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000
www.thl.fi

Ohjaus 10/2018

Katriina Bildjuschkin & Suvi Nipuli (toim.)

Seksuaaliväkivallan uhrin hoitoketju

HUS Seri-tukikeskuksen malli

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

© Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Taitto: Matleena Huittinen

ISBN 978-952-343-203-1 (painettu)
ISSN 2341-8095 (painettu)
ISBN 978-952-343-204-8 (verkkojulkaisu)
ISSN 2323-4172 (verkkojulkaisu)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-204-8>

PunaMusta Oy
Helsinki, 2018

Esipuhe

Seksuaaliväkivallan uhrin auttamispalvelujen kehittämistä edellytetään Euroopan neuvoston yleissopimuksessa naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus, STM julkaisuja 2017:16) ja Uhri-direktiivissä (Direktiivi 2012/29/EU) sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa (2016–2019, STM:n julkaisuja 2016:4).

Istanbulin sopimus velvoittaa varmistamaan seksuaaliväkivallan uhrien tarvitsemat palvelut. Sosiaali- ja terveysministeriö on linjannut Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2018–2020, että Seri-tukikeskuksia perustetaan Helsingin lisäksi myös Tampereelle, Turkuun, Kuopioon ja Ouluun.

HUS Naistenklinikalle Helsinkiin avattiin 2017 Suomen ensimmäinen Seri-tukikeskus seksuaaliväkivaltaa kokeneille yli 16-vuotiaille uhreille. Seri-tukikeskuksen lyhenne tulee sanasta seksuaalirikos. Alle 16-vuotiaat hoidetaan HUS-alueella edelleen Lastenklinikalla. Seri-tukikeskus on matalan kynnyksen yksikkö, jonne uhri voi hakeutua itse, omaisten kanssa tai viranomaisen ohjaamana. Ehtona asiakkaaksi pääsulle ei ole rikosilmoituksen teko, vaikka siihen kannustetaan. Asiakkaalle palvelu on maksutonta.

Seri-tukikeskuksessa asiakas saa kokonaisvaltaisen palvelun yhdestä paikasta. Palvelu sisältää oikeuslääketieteellisen näytteenoton, tilanteen kokonaisarvion, tuen lähipäivien selviytymiseen, psyykkistä tukea traumaattisesta kokemuksesta toipumiseen ja hoidon jatkosuunnitelman. Tukikeskuksesta asiakas saa koko prosessin ajan tietoa myös kolmannen sektorin palveluista ja halutessaan tukea oikeusprosessin käynnistämiseen. Kattavimmin HUS Seri-tukikeskuksen palvelut ovat käytössä arkisin klo 8–20, mutta apua tukikeskuksesta saa ympäri vuorokauden, myös päivystyspuhelimeen vastataan ympärivuorokautisesti – myös viikonloppuisin.

Tässä julkaisussa esitetään HUS Seri-tukikeskuksen käytäntöön perustuva malli seksuaaliväkivallan uhrin auttamisesta ja tutkimisesta.

Toimittajat:

Katriina Bildjuschkin
ja Suvi Nipuli

Kirjoittajat:

Riina Korjamo,
Susanna Seppälä,
Pertti Hakkarainen,
Iida Jauhiainen,
Leena Malmi
ja Leena Laitinen.

Sisällys

Esipuhe	3
Seri-tukikeskuksen ja hoitoketjujen taustaa	7
Seksuaaliväkivaltaa kokeneen tutkimuksen ja hoidon keskittäminen Seri-tukikeskukseen – vähimmäisvaatimukset Seri-tukikeskukselle.....	8
Seri-tukikeskuksesta asiakas saa kokonaisvaltaista palvelua	9
1. HUS Naistenklinikan Seri-tukikeskuksen malli seksuaaliväkivallan uhrin tutkimiseen ja hoitamiseen .	10
1.1 Seri-tukikeskuksen palvelut.....	10
1.2 Asiakkaan seurantakäyntien sopiminen ja kirjalliset materiaalit	11
2. Vammojen hoito ja konsultaatiot.....	13
3. Seksuaalirikoksen uhrin kohtaaminen	14
4. Seksuaalirikoksen uhrin tutkiminen	15
4.1 Lääkärin pikaohje.....	15
4.2 Kätilön pikaohje.....	16
4.3 Potilaan tutkiminen	20
5. Seulontanäytteet.....	23
5.1 O-näytteet.....	23
5.2 Klamydian hoito.....	23
5.3 Lääkemääräys sairaala-apteekkiin	23
6. Seri-näytteiden otto ja kirjaamisohjeet	24
6.1 Kirjaamisohje	24
6.2 Näytteiden mukana kulkevat lomakkeet.....	25
6.3 Alustava tutkimuspyyntö	26
6.4 Potilaan suostumus näytteiden ottamiseen ja hävittämiseen.....	27
6.5 Sanelumallipohjat (GYN-lehti, SERI-lehti, OneDrive -sanelu).....	28
6.5.1 GYN-lehti	29
6.5.2 SERI-lehti	30
7. Profylaksia	32
7.1 Raskauden jälkiehkäisy.....	32
7.2 Pikaohje B-hepatiitti ja hiv	32
7.3 Hiv-profylaksia	33
8. Raiskauksesta alkanut raskaus	35
9. Psykologin tapaamiset Seri-tukikeskuksessa	39
10. Sosiaalityö Seri-tukikeskuksessa	42
10.1 Sosiaalityöntekijän pikaohje	44
11. Lausunto	49
11.1 Lausuntomallipohja	49
11.2 Oikeuslääkärin konsultaatio.....	52
12. Lastensuojeluilmoitus	53
13. Tulostettavat lomakkeet	55
14. Seri-tukikeskuksessa tilastoitavat asiat.....	56
15. Seri-tukikeskuksen henkilökunnan lisäkoulutus	57

Seri-tukikeskuksen ja hoitoketjujen taustaa

Suomessa on paljon tietoa ja taitoa sekä kolmannella että julkisella sektorilla seksuaaliväkivallan uhrien auttamisesta, mutta tieto on hajallaan eikä palvelu- tai hoitoketjuja uhrin auttamiseksi alueellisesti ole useinkaan sovittu tai kirjattu osaksi rakenteita. Tällä hetkellä tukipalvelut ja uhrin auttaminen voivat siis vaihdella suuresti sairaanhoitopiirin sisällä ja maan laajuisesti sairaanhoitopiirien välillä. THL julkaisi Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi -julkaisun vuonna 2016 (THL Ohjaus 5/2016). Julkaisun tavoitteena oli auttaa alueellisia tahoja, sairaanhoitopiirejä ja tulevaisuudessa maakuntia luomaan seksuaaliväkivaltaa kokeneen uhrin auttamiseksi alueellinen hoitoketju.

Seksuaaliväkivallan uhrin auttamisessa on aina yhteistyö- ja rajapintoja, joissa useiden eri toimijoiden tulisi kyetä tekemään moniammatillista yhteistyötä yli organisaatorajojen, jotta uhri saisi hyvää hoitoa ja avun Selkiytymätön nykytilanne hankaloittaa ammattilaisten työtä, eivätkä myöskään asiakkaat saa aina tarvitsemaansa apua. Seksuaaliväkivalta on arkaluonteinen ja samalla myös henkilökunnassa voimakkaita tunteita herättävä asia.

HUS Naistenklinikalle perustettiin toukokuussa 2017 Suomen ensimmäinen seksuaaliväkivaltaa kokeneiden Seri-tukikeskus, joka palvelee raiskauksen kokeneita asiakkaita. HUS Naistenklinikan malli on valtakunnallinen pilotti, joka suunniteltiin laajassa yhteistyössä HYKS:n, THL:n, poliisin, Keskusrikospoliisin ja kolmannen sektorin toimijoiden kuten Raiskauskriisikeskus Tukinaisen, Rikosuhripäivystyksen ja Tyttöjen Talo ja Poikien Talo Helsingin kanssa. Pilotissa luotiin malli, jonka tarkoitus ensivaiheessa on laajentua valtakunnallisesti jokaiselle yliopistosairaala-alueelle.

Seri-tukikeskus sijoitetaan sairaalan yhteyteen, jotta uhri saa kaikki tarvitsemansa akuuttivaiheen palvelut yhdestä paikasta riippumatta siitä, onko väkivallasta ilmoitettu poliisille. Seri-tukikeskuksessa seksuaaliväkivaltaa kokenut saa yhdestä paikasta lääketieteellisen ja oikeuslääketieteellisen tutkimuksen, psykososiaalisen tuen ja neuvonnan esimerkiksi oikeudellisissa asioissa.

Seri-tukikeskusten tavoitteena on parantaa ja yhdenvertaistaa palvelun laatua. Tavoite on saada keskuksiin seksuaaliväkivallan uhrien kohtaamiseen koulutettua henkilökuntaa, parantaa uhrin toipumista, estää väkivallankokijoiden uudelleen traumatisoitumista sekä myös vähentää piilorikollisuutta kertomalla uhrin oikeuksista ja kannustamalla rikosilmoituksen tekemiseen.

Seri-tukikeskuksen hoitokäytäntöjen lisäksi yliopistosairaala-alueelle kuvataan myös seksuaaliväkivallan uhrien auttamisen hoitoketju (palvelu- ja vastuuketju), johon on koottu alueen muut palvelut ja toimijoiden väliset tehtävät. Vastuu seksuaaliväkivaltaa kokeneiden uhrien auttamisesta on tällä hetkellä kunnilla ja tulevaisuudessa maakunnilla, mutta sekä Euroopan neuvoston Istanbulin sopimus että Uhidirektiivi sisältävät säännöksiä palvelujen järjestämisestä yhteistyössä kansallaisjärjestöjen kanssa.

Seuraavat ajankohtaiset sopimukset ja asiakirjat velvoittavat varmistamaan seksuaaliväkivallan uhrien tarvitsemat palvelut:

- Istanbulin sopimus <https://rm.coe.int/1680462532> ja Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160401>
- Uhidirektiivi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32012L0029>
- Hallituksen tasa-arvo -ohjelma 2016–2019 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75238>
- Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma <http://oikeusministerio.fi/perus-ja-ihmisoikeuspolitiikka>

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen tutkimuksen ja hoidon keskittäminen Seri-tukikeskukseen – vähimmäisvaatimukset Seri-tukikeskukselle

Yleiset periaatteet Seri-tukikeskustoiminnalle

- Seksuaaliväkivaltaa kokenut asiakas saa palvelun yhdestä paikasta, josta asiakkaan kokonaisvaltaista hoitoa koordinoidaan
- Seri-tukikeskus huolehtii aina asiakkaan turvallisuudesta, kun hän on tukikeskuksen palveluissa.
- Väkivaltaa kokeneen uhrin on päästävä tutkimuksiin ja näytteenottoon ilman viiveitä.
- Tutkimus- ja hoitoympäristön tulee olla kiireetön, turvallinen ja taata asiakkaan yksityisyys.
- Palvelu on uhrille maksutonta.
- Seri-tukikeskus palvelee kaikkia sukupuolia.
- Tukikeskus on auki aina (24/7).
- Palveluun pääsy ei ole sidoksissa siihen, onko asiakas tehnyt seksuaaliväkivallasta ilmoitusta poliisille.
- Asiakas saatetaan tarvittaessa asianmukaisesti erityispalveluihin, mutta hoitovastuu tai hoitoonohjausvastuu on Seri-tukikeskuksella, jotta väkivaltaa kokeneen asiakkaan ei tarvitse itse etsiä palveluja.
- Näytteiden säilytyksen ja kirjaamisen käytännöissä huomioidaan poliisille ilmoituksen tehneet asiakkaat sekä asiakkaat, joilta näytteet otetaan varalle.

Yleisperiaatteet henkilökunnasta

- Toimintaa ja hoitoa varten perustetaan ja täytetään koordinoivan kättilön tai sairaanhoitajan virka.
- Henkilökunta koulutetaan seksuaaliväkivallan uhrien auttamiseen.
- Tukikeskuksen henkilökuntaa ovat lääkäri, kättilö/sairaanhoitaja, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, sairaalapastori tai muu henkilöstö, joka pystyy tarjoamaan asiakkaan tarvitseman kokonaisvaltaisen tuen.
- Ammattilaisille järjestetään säännöllinen työnohjaus ja jatkuva mahdollisuus täydennyskoulutukseen.
- Tukikeskuksen toiminnasta tiedotetaan siten, että muut päivystyspisteet ja toimijat kuten muut terveydenhuollon toimijat, poliisi ja alueen järjestöt tietävät Seri-tukikeskuksen palveluista.
- Toimintaa seurataan ja arvioidaan tilastoimalla, seuraamalla asiakastietoja ja tutkimuksella.
- Toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Tukikeskuksen tilat

- Tukikeskuksen tilat suunnitellaan tarkoituksenmukaisiksi ja asiakkaan tutkimista ja hoitoa tukeviksi
- Näytteenottohuone, koordinaattorin huone, psykologin ja sosiaalityöntekijän huoneet ovat erillään
- Lisäksi on hyvä olla huone, jossa asiakkaan kanssa voidaan keskustella rauhallisesti.

Seri-tukikeskuksesta asiakas saa kokonaisvaltaista palvelua

Tukikeskuksesta on saatava sekä lääketieteellinen tutkimus että jatkohoito

- Vammojen hoito
- Seksitautien ehkäisy, hoito ja seurantanäytteet
- Raskauden ehkäisy, tarvittaessa keskeytys ja jatkohoito

Tukikeskuksessa tehdään oikeuslääketieteellinen tutkimus ja vammojen dokumentointi

- Näytteidenotto ja tutkimus tapahtuvat aina uhrin suostumuksella, eikä näytteiden otosta kieltäytyminen ole este muulle hoidolle ja tuelle.
- Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa näytteenottajan sukupuoleen. Jos ei ole saatavilla naista/miestä ja asiakas välttämättä haluaa naisen/miehen, niin kerrotaan asiakkaalle, mitä tämä tarkoittaa. Näytteet voidaan tarvittaessa ottaa myöhemmin sovitulla ajalla, mutta riskinä on, että oikeuslääketieteellistä näyttöä menetetään, kun näytteenotto lykkääntyy.
- Tukikeskuksessa käytetään aina tarvittaessa tulkia, puhelintulkkaus on usein miten asiakkaalle sopivin vaihtoehto, jotta tutkimistilanteessa olevien henkilöiden määrä ei kasva.

Uhri saa tukea traumaattiseen kriisiin

- Seurataan asiakasta ja hänen vointiaan huolellisesti ja valppaasti.
- Vakautetaan psyykinen tilanne.
- Järjestetään seurantatapaamisia ja tukea uhrille.
- Kerrotaan odotettavissa olevista oireista ja käytettävissä olevista tukipalveluista. Kaikki kerrottu tieto annetaan myös kirjallisesti mukaan.
- Ollaan empaattisia, kuunnellaan ja uskotaan uhria.
- Vähennetään syyllisyyttä ja häpeää.
- Tehdään yhteistyötä alueen järjestöjen kanssa.

Uhri saa neuvontaa ja ohjausta oikeudellisiin asioihin sekä turvallisuuteen liittyen

- Annetaan uhrille tietoa hänen oikeuksistaan ja Rikosuhripäivystyksen palveluista.
- Selvitetään yksilölliset tarpeet, esim. asiakkaan turvallisuus kotona ja ohjataan tarvittaessa osastolle, potilashotelliin tai turvakotiin yöksi.
- Tuetaan saamaan palveluja lähisuhdeväkivallan katkaisuun, esim. ohjaamalla MARAK-työn piiriin https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/marak

1. HUS Naistenklinikan Seri-tukikeskuksen malli seksuaaliväkivallan uhrin tutkimiseen ja hoitamiseen

Käyntiosoite: Naistenklinikka, K-porras, 1. krs, Haartmaninkatu 2, 00290 Helsinki

Postiosoite: PL 140, 00029 HUS

Päivystyspuhelin 24 tuntia/vuorokausi 040 701 8446

Palvelut yhdestä paikasta

Seri-tukikeskus on seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tutkimis- ja auttamisyksikkö Naistenklinikalla, Helsingissä. Tukikeskus on matalan kynnyksen yksikkö, jonne voi hakeutua itse, läheisen kanssa tai viranomaisen ohjaamana. Seri-tukikeskukseen voi hakeutua yhden kuukauden sisällä tapahtuneesta. Palvelu on tarkoitettu yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta. Alle 16-vuotiaat hoidetaan Lastenklinikan päivystyksissä.

Seksuaaliväkivallan uhrilla on mahdollisuus käyttää tukipalveluja riippumatta siitä, tekeekö hän kokemastaan väkivallasta ilmoitusta poliisille. Tukikeskuksen palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Palvelu sisältää lääketieteellisen hoidon, oikeuslääketieteellisen näytteenoton, tilanteen kokonaisarvion, tuen lähipäivien selviytymiseen, psyykkistä tukea traumaattisesta kokemuksesta toipumiseen ja sosiaalityöntekijän kartoituksen sekä hoidon jatkosuunnitelman. Seri-tukikeskus palvelee kaikkia sukupuolia: naisia, miehiä ja transihmisiä sekä inter- ja muun sukupuolisia.

1.1 Seri-tukikeskuksen palvelut

- oikeuslääketieteelliset ja lääketieteelliset tutkimukset laboratoriokokeineen turvallisessa ympäristössä
- tukea tilanteen vakautumiseen ja toipumiseen
- tarvittaessa lääkkeet, rokotukset ja jälkiehkäisy
- hoidon jatkosuunnitelma
- tietoa muista tukipalveluista ja oikeudellista neuvontaa.

Vastaanotolla työskentelee lääkäreitä, kätilöitä, psykologi, sosiaalityöntekijä ja sairaalapastori. Henkilökunta on koulutettu kohtaamaan ja tukemaan seksuaaliväkivallan uhreiksi joutuneita.

Seri-tukikeskus tekee tiivistä yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa ja ohjaa asiakkaan hänen tarvitsemansa tuen ja avun piiriin. Tukikeskuksesta asiakas saa koko prosessin ajan tietoa myös kolmannen sektorin toimijoista ja halutessaan tukea oikeusprosessin käynnistämiseen.

Seri-tukikeskus palvelee 24/7. Kattavimmin palvelut ovat käytössä arkisin klo 8–20, mutta tukikeskuksen päivystyspuhelimien vastataan ympärivuorokautisesti – myös viikonloppuisin. Päivystävän lääkärin ja kätilön vastaanotto sekä oikeuslääketieteellisten näytteiden otto tehdään akuutissa tapauksessa myös muina aikoina. Tällöin asiakkaat tulevat tukikeskukseen Naistenklinikan päivystyksen kautta. Akuutissa tilanteessa kannattaa aina soittaa Seri-tukikeskuksen päivystyspuhelimien. Alle 16-vuotiaat hoidetaan Lastenklinikan päivystyksissä.

1.2 Asiakkaan seurantakäyntien sopiminen ja kirjalliset materiaalit

Kaikki tieto ja jatkohoito-ohjeet annetaan asiakkaalle aina myös kirjallisena. Kun ihminen on kokenut sietokyvyn ylittäviä asioita, kuten seksuaaliväkivaltaa, asioiden muistaminen voi olla vaikeaa. Ensikäynnillä jokainen asiakas saa mukaansa materiaalipaketin, jossa kerrotaan Seri-tukikeskuksen yhteystiedot ja palvelut sekä ensikäynnillä sovitut seurantatapaamiset.

Lisäksi annetaan tietoa asiakkaalle sopivista muista mahdollisista tukipalveluista. Kaikille annetaan Rikosuhripäivystyksen *Tukea ja neuvontaa rikosprosessissa seksuaalirikoksen uhrille* -opas sekä Raiskauskriisikeskus Tukinainen opas *Kun seksuaalista itsemääräämisoikeuttasi on loukattu*. Eri ikäryhmille ja erityistä tukea tarvitseville henkilöille on tehty omia materiaaleja, joita hyödynnetään asiakkaan tarpeiden mukaan.

Lisäksi asiakkaat ohjataan internetissä asiallisen tiedon äärelle, esimerkiksi Terveyskylä.fi sivuille seksuaaliväkivallan uhreille: <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaalivakivalta>

Terveyskylän sivut sekä alla olevat esitteet luotiin yhdessä yhteistyötahojen kanssa HUS Seri-tukikeskuksen pilottivaiheessa. Esitteet ovat valtakunnallisesti hyödynnettävissä:

- **Kun seksuaalista itsemääräämisoikeuttasi on loukattu, Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry**
https://www.tukinainen.fi/wp-content/uploads/2017/05/esite_a5_www.pdf
- **Tukea ja neuvontaa rikosprosessissa seksuaalirikoksen uhrille, RIKU**
<https://www.riku.fi/binary/file/-/id/120/fid/1828>
- **Kun olet kokenut seksuaaliväkivaltaa - Opas nuorelle, Tyttöjen Talo ja Poikien Talo, Helsinki**
https://tyttojentalo.fi/site/assets/files/1063/seksuaali_esite_nuorille_2017.pdf
- **Kun nuori kokee seksuaaliväkivaltaa – Opas vanhemmille ja huoltajille, Tyttöjen Talo ja Poikien Talo, Helsinki**
https://tyttojentalo.fi/site/assets/files/1063/seksuaalivakivalta_esite_vanhemmille_2017.pdf

HUS Seri-tukikeskuksen ensikäynnillä mukaan annettava kirje asiakkaalle:

Sinulle, joka olet kokenut seksuaaliväkivaltaa (Ohje, joka annetaan kaikille asiakkaille)

Seksuaalirikoksen kohteeksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa. Seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaava väkivalta vaikuttaa aina kokemukseen fyysisestä ja henkilökohtaisesta koskemattomuudesta. Hyvinvoinnin ja toipumisen kannalta on hyvin tärkeää, että tulet sovituille vastaanotoille ja käyt ohjelmoiduissa veri- ja virtsanäytteissä. Jos haluat vaihtaa sovittua aikaa, ota yhteys Seri-tukikeskukseen. Aikaa ei kannata kokonaan perua keskustelematta tukikeskuksen henkilökunnan kanssa.

Seri-tukikeskuksen suora puhelinnumero on _____

Yhteenveto Seri-tukikeskuksen tarjoamista palveluista ja suunnitelma käynneistä

➤ Ensikäynti ____ / ____ / ____

- Oikeuslääketieteellinen lääkärintarkastus, tarttuvien tautien seulontanäytteet (HIV, B- ja C-hepatiitti, kuppa, klamydia, tippuri), raskaustesti ja poliisin pyynnöstä tarvittaessa oikeuskemialliset näytteet: alkoholi-, lääkeaine- ja huumausaine ja tyrnäystippanäytteet verestä ja virtsasta

- Kirjallinen info-materiaali kolmannen sektorin toimijoista (mm. Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys)
 - Ensimmäinen B-hepatiittirokotus ____ / ____ / ____
 - Psykologin ensitapaaminen / soitto ____ / ____ / ____
 - Sosiaalityöntekijän ensitapaaminen / soitto ____ / ____ / ____
- Noin kaksi viikkoa tapahtumasta
- Raskaustesti verinäytteestä ____ / ____ / ____
- Noin yksi kuukausi tapahtumasta
- Tarttuvien tautien seulontanäytteet (veri- ja virtsanäytteet: kuppa, klamydia, tippuri) ____ / ____ / ____
 - Toinen B-hepatiittirokotus ____ / ____ / ____ kello: _____ Seri-tukikeskuksessa
- Noin kolme kuukautta tapahtumasta
- Tarttuvien tautien seulontanäytteet (verinäytteet: HIV, B- ja C-hepatiitti, kuppa) ____ / ____ / ____
- Noin kuusi kuukautta tapahtumasta
- Tarttuvien tautien seulontanäytteet (verinäytteet: HIV, B- ja C-hepatiitti) ____ / ____ / ____
 - Kolmas B-hepatiittirokotus ____ / ____ / ____ kello: _____ Seri-tukikeskuksessa

Kaikista tarttuvien tautien seulontanäytteiden vastauksista soitetaan sinulle Seri-tukikeskuksesta yleensä noin viikon kuluessa näytteiden otosta. Seurantaverikokeet voidaan useimmiten ottaa missä tahansa alueen laboratoriossa, ajanvaraus: _____

Psykologin ja sosiaalityöntekijän tapaaminen on mahdollista koko Seri-tukikeskuksen seuranta-ajan. Soittojen yhteydessä kätilö tiedustelee vointiasi ja voi varata sinulle ajan psykologille tai sosiaalityöntekijälle. Mikäli itse koet tarvitsevasi heidän tukeaan soittojen välissä, ota itse yhteyttä tukikeskukseen.

Mikäli et ole tehnyt seksuaalirikoksesta rikosilmoitusta ja poliisi ei ole hakenut Seri-tukikeskukseen säilytykseen otettuja näytteitä yhden vuoden kuluessa tapahtumasta, sinuun otetaan yhteyttä puhelimitse. Seksuaalirikosten vanhenemisaika on pääsääntöisesti 10 vuotta, joten oikeuslääketieteelliset näytteet voidaan toiveestasi säilyttää Seri-tukikeskuksessa yhteensä 10 vuoden ajan vielä myöhemminkin tehtävää rikosilmoitusta ja tutkintaa varten. Tämän jälkeen näytteet hävitetään ilman erillistä ilmoitusta.

Palautetta Seri-tukikeskuksen toiminnasta voit antaa nimettömästi osoitteessa

www.hus.fi/seri tai <https://www.webropolsurveys.com/S/6080E1E8067B0EE8.par>

2. Vammojen hoito ja konsultaatiot

Mikäli uhrilla on vammoja, toimitaan seuraavasti:

Pääperiaate on, että aina ensin turvataan henki ja hoidetaan vakavat vammat ja näytteiden otto tulee järjestyksessä sen jälkeen. Vammat hoidetaan aina ennen näytteiden ottoa, vaikka olisi riski, että hoitaminen vaikuttaa näytteiden laatuun. Vammat hoidetaan niiden vaikeusasteen ja sijainnin perusteella joko terveyskeskuspäivystyksessä tai eri erikoisalojen erikoissairaanhoidossa. Mikäli uhrilla on gynekologisia vammoja, hoidetaan ne aina Naistenklinikalla. Seri-tukikeskuksen ensimmäisen toimintavuoden aikana jotain vammoja on noin puolella asiakkaista, mutta vakavia vammoja hyvin harvoilla.

3. Seksuaalirikoksen uhrin kohtaaminen

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen ihmisen kohtaamisessa on tärkeää:

- Usko uhria, älä syyllistä, vähättele tai kauhistele. Väkivallan uhriksi joutunut ei ole koskaan syyllinen kokemaansa väkivaltaan. Uhria hoitavan tai tukevan henkilön tehtävä ei ole olla syyttäjä tai tuomari. Ensikohtaamisesta lähtien ammattilaisen esille tuomilla asenteilla on suuri merkitys uhrin toipumiseen.
- Kuuntele ja anna myötätuntoa ja huolenpitoa. Älä kiirehdi neuvomaan tai opastamaan, kuuntele rauhallisesti, ole läsnä ja lohduta.
- Kerro, että kokemuksesta on mahdollista toipua. Toipumista edistetään oikea-aikaisten uhrin tarvitsemien palvelujen avulla.
- Anna tietoa ja ohjaa avun piiriin. Normalisoi uhrin oireita. Älä jätä uhria selviytymään yksin. Mikäli et itse pysty auttamaan, ohjaa saattaen vaihtaen uhri oikean avun piiriin. Anna uhrille ja turvallisuudelle lähiomaiselle suullisen tiedon lisäksi kaikki ohjeet myös kirjallisena (ks. esim. RAP-kansio). Muista tehdä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille alle 18-vuotiaiden uhrien osalta.

(RAP-kansiota mukaillen)

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen ihmisen toipumisen kannalta tärkeimpiä ovat terveydenhuollon ensikontaktin onnistuminen toipumista edistävästi. Uhrille on välttämätöntä saada kokea olevansa turvassa, ja että häntä autetaan. Onnistunutta vuorovaikutusta uhrin kanssa edistää ammattilaisten empaattisuus, selkeä vuorovaikutus ja asiakkaan kunnioittava kohtaaminen. Seksuaaliväkivallan uhrin kokevat usein häpeää ja syyllisyyttä, joita ammattilaisten ymmärtävä asenne voi vähentää.

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen kuvaus tapahtuneesta ei saa aiheuttaa hätäntymistä auttajassa. Ammatti-auttajan tehtävä on rauhoittaa tilanne, jotta väkivaltaa kokenut voi kokea olevansa turvassa. Ensimmäinen kontakti ammattilaisiin vaikuttaa aina suuresti siihen, miten uhri jatkossa uskaltaa puhua kokemastaan ja hakea apua.

Ihminen seksuaalisuuden loukkaaminen voi olla sanallista häirintää, uhkaamista, pelottelua, pakottamista seksiin, tahallista kivun tuottamista seksin aikana tai verkossa alkanutta tai verkossa tapahtuneita tekoja. Väkivallan uhri voi olla minkä ikäinen tahansa ja sukupuoleltaan mies, nainen, trans- tai muunsukupuolinen.

4. Seksuaalirikoksen uhrin tutkiminen

4.1 Lääkärin pikaohje

1. Haastattele asiakas aina erillisessä vastaanottohuoneessa, ei näytteidenottohuoneessa.
 - a. Pyydä potilaan allekirjoitus SERI-pakkauksen vihreän lomakkeen 1 (4) -sivulle
 - b. Täytä vihreät SERI-esitietolomakkeet haastattelun yhteydessä (yhteensä 4 sivua)
 - c. käytä tarvittaessa puhelintulkkausta
2. Ota koulutetun seri-hoitajan kanssa näytteet
 - a. Merkitse keltaisiin SERI-näytelomakkeisiin otetut näytteet (yhteensä 2 sivua), numeroi otetut näytteet jo tähän lomakkeeseen!
 - b. Piirrä vammat kehokarttaan, numeroi vammat
 - c. Valokuvaa kaikki vammat, tarvittaessa kolposkoopin kautta
 - d. Kirjaa kaikki kellonajat ja paikallaolijat
 - e. Täydennä vihreät SERI-esitietolomakkeet
3. Arvioi jälkiehkäisyyn ja ohjeiden mukaan HIV-profylaksian tarve
4. Sanelu
 - a. Viivästä teksti 2 viikkoa avatessasi sanelumallipohjan
 - b. GYN-lehti, kts. mallisanelu (Laita tarvittaessa sisäiseksi lähetteeksi infektiopoliklinikalle)
 - c. SERI-lehti (rikosilmoitus tehty) / Seri-tukikeskuksen tallennustilaan (ei rikosilmoitusta), kts. mallisanelu

Naistalon ammattilaisosiossa on koulutusvideo näytteiden ottamisesta. Koulutusvideot ovat kaikkien terveydenhuollon ammattilaisten, joilla on käytössä VRK- kortti, katsottavissa.

<https://www.terveyskyla.fi/ammattilaiset>

3 kuukauden kuluttua

- Otetaan 3 kk laboratorionäytteet asiakkaan valitsemassa laboratoriossa:
 - S-HIVAgAb
 - S-HBsAg
 - S-HCVAb
 - S-TrpaAb
- Soittoaika vastauksista varataan muutaman päivän päähän. Mikäli asiakas ei ole käynyt laboratorionäytteissä, muistutetaan häntä niistä ja varataan uusi soittoaika.
- Soitetaan ja kerrotaan vastaukset, kysytään kuulumiset sekä muistutetaan kolmannesta rokotusajasta 6. kuukauden kohdalla.

6 kuukauden kuluttua

- Asiakas tulee varatulle ajalle Seri-tukikeskukseen
 - 3. hepatiitti B-rokotetehoste
 - 6 kk laboratorionäytteet:
 - S-HBsAg
 - S-HCVAb
 - S-HIVAgAb

12 kuukauden kuluttua

- Kysellään vointia ja arvioidaan puhelimitse uhrin tilaa.
- Tiedustellaan kirjeitse/puhelimitse varalle otettujen näytteiden säilytyksestä, mikäli asiakas ei ole tehnyt rikosilmoitusta.
- Näytteitä voidaan säilyttää 10 vuotta uhrin niin halutessa.

Seurantapuhelu yhden vuoden kuluttua varalle otetuista näytteistä:

Kysy tämänhetkinen vointi

- Onko hakenut/tarvinnut apua jostain muualta kuin Seri-tukikeskuksesta?
 - K = Kyllä, on hakenut tukea 1.vuoden aikana muualta
 - E = Ei ole tarvinnut tukea muualta
- Tarvitseeko vielä tukea? Asiakas ohjataan tarvittaessa kolmannelle sektorille tai oman kunnan palveluihin
 - K = Kyllä, saa parhaillaan tukea tai ohjataan nyt tuen piiriin
 - E = Ei tarvitse tällä hetkellä muuta tukea

Onko tehnyt rikosilmoituksen tämän vuoden kuluessa?

- Jos kyllä, milloin ja mikä poliisilaitos? (tarvittaessa voi pyytää hakemaan näytteet pois Seri-tukikeskuksen varastosta)

Kerro näytteiden säilytyksestä:

- Näytteet voidaan säilyttää 10 vuotta näytteiden otosta. Tämän jälkeen ne hävitetään ilman erillistä kyselyä.

Jatketaanko näytteiden säilytystä yhteensä 10 vuotta näytteiden otosta?

K = Kyllä, jatketaan säilytystä

E = Ei jatketa säilytystä

R = On tehnyt vuoden kuluessa rikosilmoituksen

Kysy, saako Seri-tukikeskuksen palautelinkin lähettää asiakkaalle tekstiviestinä.

Puhelun jälkeen:

Soitot kirjataan hoitokertomukseen potilaspuheluina.

Kirjaa hoitokertomukseen, että on soitettu ja tieto poliisilaitoksesta, jos rikosilmoitus on tehty.

Kirjaa tiedot Seri-tukikeskuksen seurantataulukkoon, niille kuuluviin sarakkeisiin.

- Soiton päivämäärä
- Soittajan nimi
- Näytteiden säilytyksen jatko (K/E/R)
- Onko hakenut tukea muualta kuin Seri-tukikeskuksesta (K/E)
- Tarvitseeko vielä tukea (K/E)

Lähetä palautelinkki tekstiviestinä.

Puhelun diagnnoosiksi kirjataan:

Z87.8 Potilas, jolla on aikaisemmin esiintynyt muita määritettyjä tiloja.

Lausuntopyynnöt poliisilta

- Kätilö-koordinaattori koordinoi lausuntopyyntöjä poliisilta.
 - Lausuntopyynnön tultua informoi hoitavaa lääkäriä
 - Lääkärin saneltua ja tarkistettua lausuntonsa, kätilö lähettää sen tarkastettavaksi THL:n tai yliopiston oikeuslääkäriaseman oikeuslääkäreille.
 - Lausunnon palaututtua korjausehdotuksineen, kätilö informoi hoitavaa lääkäriä. Lääkäri muokkaa lausunnon, tulostaa ja allekirjoittaa sen.
 - Kätilö toimittaa lausuntopyynnön, allekirjoitetun lausunnon ja laskun potilasmaksutoimiston kautta Poliisille.

4.3 Potilaan tutkiminen

Muista, että teet mahdollista rikostutkimusta lääketieteellisen tutkimuksen ohella.

Alle 18v:n seksuaalirikosepäily: sinulla on ilmoitusvelvollisuus poliisille sekä lastensuojeluilmoitusvelvollisuus (Lastensuojelulaki 25§)

Tue aina rikosilmoituksen tekemistä, jos asiakas ei ole sitä vielä tehnyt.

Poliisijohtokeskus puh: _____ poliisi ohjeistaa ja/tai tulee paikalle

Pyydä kirjallinen suostumus tutkimukseen ja näytteisiin (valmis kaavake), jos rikosilmoitusta ei tehdä.

- Perehdy intranetin, Naistalon, SERI-kansion, ja SERI-näytepakkauksen ohjeisiin ja lomakkeisiin
- Uhrin tulisi tulla pesemättä ja vaatteita vaihtamatta (ja syömättä jos mahdollista) tutkimukseen saakka
- SERI-pakkausnäytteet otetaan päivystyksenä, kun tapahtumasta on kulunut n. alle 3 vrk ja tämän jälkeen pääasiassa virka-aikaan kaikkiaan n.10 vrk saakka.
- Alkometripuhallus, harkitse alkoholi-, huume- ja tyrnästippanäytteitä.
- Yritä tehdä tutkimustilanteesta kiireetön (1–2 h), asiakas haastatellaan haastatteluhuoneessa/rauhallisessa huoneessa, ja näytteidenotto Seri-tukikeskuksen tutkimuhuoneessa
- Tutkimuksen tekee aina lääkäri ja kättilö-työpari
- Muista vapaaehtoisuus: asiakas päättää miten ja mitä saa tutkia ja mitä näytteitä saa ottaa
- Syyteoikeus tapahtumasta on pitkä (10–20 v, Rikoslaki 20§)

Tutkimusvastuut pääkaupunkiseudun päivystystilanteissa

16 – 17-vuotiaat

Jos rikosilmoitus on tehty:

Naistenklinikka, Seri -tukikeskus, päivystysaikana Naistenklinikan päivystys

- Erityistilanteissa (kehitysviiveinen/teho- tai osastohoitoa vaativa) Lasten- ja nuortensairaala

Jos rikosilmoitusta ei ole tehty:

Naistenklinikka, Seri-tukikeskus, päivystysaikana Naistenklinikan päivystys

- Olet velvollinen ilmoittamaan poliisille alle 18v:n seksuaalirikosepäilyn
- Poliisi päättää yhteydenoton perusteella jatkotutkimustarpeesta
- Jos rikosepäily ei täyty, tee gynekologinen tutkimus, ota infektionäytteet, huolehdi jälkiehkäisy ja jatkohoito.
- Lastensuojeluilmoitus tehdään kaikista alle 18-vuotiaista asiakkaista
- Konsultoi tarvittaessa pediatria
- Tarvittaessa voit konsultoida päivystävää nuorisopsykiatria. Puh _____
- Jatkohoito: Seri-tukikeskus
- Tarvittaessa jatkohoitolähete nuorisopsykiatrin tutkimus-, arviointi- ja kriisi- (TAK) pkl:lle
- Kuntien kriisipäivystyksestä voi soittaa nuorelle tukihenkilön tarvittaessa

> 18-vuotiaat

Jos rikosilmoitus on tehty:

Naistenklinikka, Seri-tukikeskus, päivystysaikana Naistenklinikan päivystys

- Päivystyspoliklinikalla tai Seri-tukikeskuksessa uhri voi tehdä rikosilmoituksen.

Jos rikosilmoitusta ei tehdä tai uhri ei osaa päättää: Naistenklinikka, Seri-tukikeskus, päivystysaikana Naistenklinikan päivystys

- Pyydä kirjallinen suostumus tutkimukseen, näytteiden ottoon ja niiden säilytykseen (1v)
- Täytä SERI-pakkauksen lomakkeet ja ota SERI-pakkauksen näytteet ohjeiden mukaan.
- SERI-pakkaus, vaatteet ja näytteet säilytetään Naistenklinikalla.
- Huolehdi jälkiehkäisystä.
- Anna, tai mikäli asiakas on päihtynyt tai sekava, lähetä kirjeenä kotiin tietoa jatkohoidosta ja kirjallista materiaalia, joissa on yleistä tietoa seksuaaliväkivallan uhrille sekä oikeudellista neuvontaa (Rikosuhripäivystyksen esite).
- Potilaalla on oikeus pidentää näytteiden säilytysaikaa (ad 10 v) ennen säilytysajan loppumista (kirje/soitto Nkl Seri-tukikeskukseen).
- Jatkohoito: Seri-tukikeskuksessa, ensimmäinen jatkohoidoaika annetaan asiakkaalle tiedoksi jo ensikäynnillä.
- Tarvittaessa lähete psykiatrian konsultaatiopoliklinikalle.

Mitä tutkitaan SERI-tutkimuksena (vrt. SERI-kansio ja SERI-pakkaus)

- Täytä SERI-pakkauksen lomakkeet ohjeiden mukaan.
- < 16-vuotiaalta anamneesin tarkennus näytteiden oton kannalta.
- ≥ 16-vuotiaalta tarkka anamneesi tapahtuneesta ja gynekologisesta anamneesista.
- Käytä näytteiden otossa kertakäyttötakia tai puhtaita suojavaatteita, hiussuojaa, tutkimushansikaita ja suusuojaa. Suojautumalla estät oman DNA:si näkymistä.
- Arvioi uhrin päihtyneisyys (alkometri), koettu kipu, vammat ja mahdollinen hengenvaara.
- Arvioi uhrin käyttäytymistä tutkimustilanteessa, onko esim. itkuinen, järkyttynyt jne.
- Talleta vaatteet SERI-pakkausohjeiden mukaan. Alushousut talletetaan aina, vaikka ne olisi vaihdettu.
- Valokuvaa potilastarra ja tutkimuslöydökset digikameralla (myös kasvokuva, ellei tunnistaminen ole tapahtunut kuvallisella henkilökortilla). Tallennus CD-levylle.
- Tee huolellinen ulkotutkimus päästä jalkapohjiin. Tutkittaessa riisutetaan eri kehon osat vuorollaan, eikä koskaan pyydetä riisumaan kaikkea yhtä aikaa (esimerkiksi ensin pään alue, ylävartalo, alavartalo ja viimeiseksi gynekologinen tutkimus).
 - Etsi (UV-valolla) ihon tahrat, spermajäljet sekä mustelma- ja puristusjäljet sekä puremajäljet ja ota SERI-pakkauksen näytteet epäilyttävistä kohdista kostutetulla pumpulipuikolla.
- Tee huolellinen (ei-traumatisoiva) gynekologinen tutkimus
 - Ulkosynnyttimet, hymen, emätin, kohdunkaula, väliliha ja peräaukko
 - Ota SERI-näytteet + klamydia- ja gc-näyte kohdunkaulasta/virtsasta/suusta/peräaukosta.
- Dokumentoi kaikki löydökset tarkasti (sanelu / valokuvat / piirroksat (kehokartta)) tutkimuksen jälkeen
- Verinäytteet
 - < 16-v. LNS hoitaa
 - ≥ 16 - v. NASERI-paketti

(S-TrpAb, S-HBsAg, S-HBcAb, S-HBsAb, S-HCVAb, S-HIVAgAb, S-HCG-0, U-CtGcNh)

Poliisin pyynnöstä alkoholi-, lääkeaine- ja huumausaine ja tyrnästippanäytteet verestä ja virtsasta (Huom! valvottu otto). Poliisi vie näytteet.

Poliisi määrää näytteenoton/näytteen tutkimisen anamneesin perusteella.

Lisäksi kättilöt/lääkärit saattavat ottaa niitä varalle jos pitävät tarpeellisena, mutta silti poliisi määrää mitkä näytteet tutkitaan.

Näytteitä säilytetään meidän pakkasessa, ja poliisi voi hakea ne tutkittavaksi halutessaan. Näyte tutkitaan KRP:n rikoslaboratoriossa. Lausunnon antaa rikoslaboratorion lääkäri.

- Selvitä, voiko asiakas palata kotiin turvallisesti vai otetaanko hänet osastolle yöksi tai ohjataan esimerkiksi turvakotiin.

Jatkohoito:

- Jälkikiehkäisy ad 72 h – 5 vrk (Norlevo 1.5g po tai EllaOne, annetaan päivystyksessä) tai kierukka
- Atsitromysiini vain todetussa klamydiainfektiossa (Zithromax 1g p.o.) ja hepatiitti-B-rokote tarvittaessa
- Harkiten hiv-estolääke (post-exposure-profylaksia eli PEP, erillinen ohje) - konsultoi tarvittaessa päivystävää infektiolääkärää
- Arvioi sairausloman tarve
- Informoi kriisiavusta uhria ja saattajia – yksin ei saa kotiuttaa, tarvittaessa osastolle/potilashotelliin. Auttavien järjestöjen yhteystiedot
- Konsultoi tarvittaessa sairaalan sosiaalityöntekijää tai kuntien sosiaalipäivystystä
- Jatkohoito Seri-tukikeskuksessa, ensimmäinen aika annetaan mukaan tai potilaalta pyydetään yhteystieto, johon Seri-tukikeskus voi olla yhteydessä.
- Sairaalapastori tai konsultoiva psykiatri, sekä kuntien kriisipäivystys kannattaa myös muistaa päivystysaikana
 - Seri-tukikeskuksessa ohjelmoidaan kontrolliverinäytteet (HUSLAB avo): 2vi -S-HCG-0; 4 vi NASERI2 U-CgGcNhO ja S-TrpaAb;; 3kk NASERI3(, HBsAg, HCVAb, HIVAgAb); 6 kk (HBsAg, HCVAb, S-HIVAgAb)

5. Seulontanäytteet

5.1 0-näytteet

- klamydia ja gc, otetaan tutkimuksen yhteydessä
 - (alkuvirtsan/ kohdunkaula, tarvittaessa nielu ja peräsuoli)
 - S-TrpaAb
 - S-HBsAg
 - S-HBcAb
 - S-HBsAb
 - S-HCVAb
 - S-HIVAgAb
 - S-HCG-0
- Mikäli tekijä on korkean riskin hiv-maasta ja aloitetaan estolääkitys, otetaan lisäksi
 - B-PVK
 - P-ALAT
 - P-Krea
 - Testaa U-hcg:n jälkiehkäisyä varten.
 - Poliisin pyynnöstä otetaan U-huume (valvotusti) ja S-huume

5.2 Klamydian hoito

Klamydia hoidetaan, jos näyte on positiivinen, ei ennakolta.

Ensisijainen hoito on atsitromysiini 1 g suun kautta kerta-annoksena

- resepti sairaala-apteekkiin, lääkkeen haku Seri-tukikeskus tai päivystys

- jos asiakas ei voi tulla Seri-tukikeskukseen, voidaan tehdä myös tavallinen e-resepti, johon kirjoitetaan: 'maksuton hoito tartuntatautilain perusteella'

Toissijainen hoito on doksisykliini 100 mg x 2, 10 vrk ajan

5.3 Lääkemääräys sairaala-apteekkiin

Lääkemääräys sairaala-apteekkiin, esim. klamydialääkitys, tehdään potilastietojärjestelmän kautta kyseiselle potilaalle. Kirjoitetaan resepti normaalisti (esim. AZITHROMYCIN 250mg, 4 tabl kerta-annoksena klamydian hoitoon). Lisäksi merkintä: tartuntatautilain perusteella maksuton lääke.

6. Seri-näytteiden otto ja kirjaamisohjeet

6.1 Kirjaamisohje

Ensikäynnillä kirjaaminen tehdään kahteen eri paikkaan: hoidolliset asiat GYN-näkymään (/erikoisan omaan näkymään) ja tarkat tapahtuma- ja tutkimustiedot SERI-näkymään/erilliseen tallennustilaan. Kts. sanelumallipohjat 6.5.1 j 6.5.2.

Jos rikosilmoitus on tehty tai uhri on alle 18-vuotias, kirjaaminen tehdään aina SERI-näkymään. Jos uhri ei tee rikosilmoitusta, kirjaus tehdään SERI-tukikeskuksen erilliseen tallennustilaan.

Hoidolliset kirjaukset tehdään GYN-näkymään ja ne viivästetään ensikäynnin yhteydessä OmaKannasta kahdeksi viikoksi. Pidempiaikaista viivästystä ei voida tehdä neuvottelematta asiakkaan kanssa. Seuranta-tapaamisessa asiakas päättää, jatketaanko viivästämistä ja kuinka pitkäksi aikaa.

GYN-näkymään tapahtumatiedoista kirjataan ainoastaan esim. että ”**Laadittu tarkempi tapauskuvaus ja päiväys ym.**”.

Potilas ei voi estää tietojen arkistointia Potilastiedon arkistoon kansallisten näkymien osalta. Seri-näkymän paikallinen HUS:n näkymä, josta tiedot eivät siirry KanTaan.

Uhrin lääketieteellisen hoidon kannalta olennaiset lääketieteelliset, hoidolliset, psykologin ja sosiaalityön kirjaukset jokainen toimija merkitsee oman alansa päänäkymään. Lääkärit sanelevat tekstin, muut (kättilö, sosiaalityöntekijä ja psykologi) kirjoittavat tekstit itse.

Tekstinkäsittelijä tallentaa tekstin joko sairauskertomusjärjestelmän SERI-näkymään (rikosilmoitus tehty) tai SERI-tukikeskuksen tallennustilan sanelut-kansioon (näytteet otettu varalle). Kättilö siirtää tekstin sanelut-kansiosta SERI-tukikeskuksen tallennustilan potilaskohtaiseen kansioon.

Lausunnot tallennetaan SERI-tukikeskuksen tallennustilaan potilaskohtaisiin kansioihin.

Erilliseen Excel-tiedostoon (SERI-tukikeskuksen tallennustilassa) kerätään tilastointia ja tutkimusta varten yksilökohtaisia tietoja.

6.2 Näytteiden mukana kulkevat lomakkeet

Tämä lomake seuraa näytteiden kulkua.

Oikeusturvan vuoksi on ehdottoman tärkeää, että näytteiden käsittely ja säilytys on dokumentoitu asianmukaisesti.

Potilaan tiedot	Nimi	Henkilötunnus
Näytteiden ottopaikka ja -aika	Näytteiden ottopaikka ja puhelinnumero	Päivämäärä ja klo
Näytteitä käsitelleet henkilöt	Allekirjoitus ja nimenselvennys	

Luovutus poliisille

Luovuttaja	Allekirjoitus ja nimenselvennys	Päivämäärä ja klo
Vastaanottaja	Allekirjoitus ja nimenselvennys	

Näytteiden säilytys

Näytteiden hävittäjä	Allekirjoitus ja nimenselvennys	Päivämäärä ja klo
----------------------	---------------------------------	-------------------

6.3 Alustava tutkimuspyyntö

Tutkittavan nimi: _____

Tutkittavan henkilötunnus: _____

Rastitetaan pyydetty tutkimus:

☐ Pyydetään suorittamaan seksuaalirikoksen uhrin tutkimus

☐ Pyydetään suorittamaan muu tutkimus, mikä _____

Poliisin allekirjoitus ja poliisilaitos

Aika ja paikka: _____

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys

Ja virka-asema: _____

Epäillyn rikoksen tapahtumapaikka: _____

6.4 Potilaan suostumus näytteiden ottamiseen ja hävittämiseen

Tutkimuksen yhteydessä otettuja seksuaalirikostutkimusnäytteitä säilytetään tällä suostumuksella 1 vuoden ajan. Sinuun otetaan yhteyttä puhelimitse vuoden kuluttua näytteenotosta.

Voit silloin halutessasi jatkaa näytteiden säilytysaikaa suullisella suostumuksella 10 vuotta näytteiden otosta. Näytteet hävitetään ilman erillistä ilmoitusta 10 vuoden säilytyksen jälkeen.

Olen tietoinen, että tällä suostumuksella seksuaalirikosnäytteet hävitetään 1 vuoden kuluttua näytteidenotopäivästä, jos rikostutkinta ei ole sitä ennen käynnistynyt ja näytettä ei ole 1 vuoden sisällä haettu eikä ole tehnyt kirjallista tai suullista jatkosäilytyspyyntöä.

_____ / ____ 20____

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Tämä lomake on tehty kahtena kappaleena:

- anna alkuperäinen potilaalle
- liitä kopio potilaan papereihin

6.5 Sanelumallipohjat (GYN-lehti, SERI-lehti, OneDrive -sanelu)

Sanelu tehdään aina GYN-lehteen/näkymään, johon kirjataan hoidolliset asiat lyhyesti.

SERI-lehteen/näkymään tapahtumakuvaus/tutkiminen/näytteenotto, kun rikosilmoitus on tehty.

Koska SERI-näkymään vaaditaan viranomaispyyntö, sitä ei voi käyttää varalle otettavissa näytteissä (joissa ei ole tehty rikosilmoitusta). Tämän vuoksi Seri-tukikeskuksella on oma, sairaskertomuksen ulkopuolinen, tallennustila, johon tapahtumakuvaus, kehon tutkimus, näytteenotto ja jatkosuunnitelmat kirjataan. Tallennustila on Office 365:ssä, OneDrivessä tällä hetkellä, uusi tallennustila on tulossa (tilanne 10/2018).

6.5.1 GYN-lehti

Esimerkki:

Tulosyy

Tulee oikeuslääketieteellistä näytteenottoa varten./
Tulee viranomaisen pyytämää näytteenottoa varten./
Näytteidenotto viranomaispyynnöstä.

Esitiedot

24 v. G0 nainen. Ei allergioita. Citalopram 10 mg x 1 lääkityksenä masennukseen, ei muuta lääkitystä. Muutoin perusterve. Kierro säännöllinen, vm. 24.7. Yhdistelmäehkäisypillerit käytössä.

Nykytila

Tehty oikeuslääketieteellinen lääkärintarkastus ja otettu oikeuslääketieteelliset näytteet, siitä erillinen teksti SERI-näkymässä/Seri-tukikeskuksen tallennustilassa. Otettu sukupuoliteitse tarttuvien tautien seulontanäytteet. Ei hoidettavia vammoja. Raskaustesti virtsasta/verestä negatiivinen.

Suunnitelma

Saa EllaOne/Norlevo jälkielehjäisyyn. Saa ensimmäisen B-hepatiitti-profylaksia-rokotteen (HBVAXPRO). Truvada 1 x 1 ja Isentress 1 x 2 aloitettu HIV-estolääkkeeksi sovitun riskiarvion mukaisesti, potilas on ottanut ensimmäisen lääkkeen tukikeskuksessa tänään klo xx.xx. Saa mukaansa lääkkeet 4 vrk ajaksi. Sisäinen lähete on tehty infektiopoliklinikalle. Sairauslomatodistus ajalle x.x.–x.x. Jatkokontrollit ja käynnit on sovittu Seri-tukikeskukseen.

Dg:Z04.4 Väitetyt raiskauksen tai viettelyn jälkeinen tarkastus ja tarkkailu.

Jos **infektioprofylaksia** aloitetaan, lisää sanelun jatkotehtäviin täppä kohtaan ”Sisäinen lähete” ja infektiosairauksien poliklinikan koodi.
Tarvittaessa **SVA** kirjoitetaan koodilla
F43.0 Akuutti stressireaktio.

6.5.2 SERI-lehti

Sanele heti alkuun, kumpaan paikkaan teksti tallennetaan:

– > **Uranuksen SERI-näkymään**

(kun rikosilmoitus on tehty ja poliisi pyytää näytteenottoa tai uhri on alle 18-vuotias)

– > **Seri-tukikeskuksen tallennustila**

(kun rikosilmoitusta ei ole tehty ja näytteet otetaan varalle)

Esimerkki:

Tulosyy

Tulee poliisin tuomana oikeuslääketieteelliseen näytteenottoon. Alustavan tutkimuspyynnön on allekirjoittanut Helsingin poliisin vanhempi konstaapeli A.B.

Tai: Tulee oikeuslääketieteellistä näytteenottoa varten, ei ole tehnyt rikosilmoitusta.

Esitiedot

Esitiedot saadaan tutkittavalta, keskustellaan 10.4.2018 klo 17.10–17.30, keskustelussa mukana tutkittavan ja allekirjoittaneen lisäksi rikostutkijat X.X. ja Y.Y.

Somaattinen anamneesi GYN-lehdellä.

Tutkittava kertoo seuraavaa: 8.4.2018 illalla klo 20 tutkittava tapasi Kampin kauppakeskuksessa aiemmin tuntemattoman miehen, tapaaminen oli sovittu netissä...

Mies oli suomalainen/ulkomaalaistaustainen (maa, ihon väri, puhuttu kieli?).

Yhdyntä tapahtui peniksellä suuhun ja emättimeen, kondomi ei ollut käytössä, mies sai siemensyöksyn...

Väkivaltaa ja/tai uhkailua tilanteessa käytettiin, kun...

Sairaskertomustiedoista nähdään, että/ tutkittava kertoo sairastavansa...

Tutkittava on käynyt suihkussa kertaalleen tapahtuman jälkeen ja vaihtanut vaatteet.

Tapahtumaa edeltävä suostumuksellinen yhdyntä oli 5.4.2018, tällöin ei käytetty kondomia ja siemensyöksy tapahtui emättimeen. Tapahtuman jälkeen ei ole ollut yhdyntää.

Nykytila

Tutkitaan klo 17.50–18.20, läsnä tutkittavan ja allekirjoittaneen lisäksi kättilö _____

Tutkittava puhalttaa klo 18.00 alkometriin 0 promillea. Tutkittava on itkuinen ja järkyttynyt, väsynyt, mutta puhuu asiallisesti ja selkeästi.

Tarkastetaan iho kauttaaltaan, mukaan lukien päänahka ja jalkapohjat, suuontelo, ulkosynnyttimet, emätin ja peräaukko. Todetaan seuraavat *muutokset/vammat*:

1. Kaulalla, etualalla vasemmalla, n 1 x 2 cm kokoinen punertava, soikeahko mustelma, jossa pistemäisiä verenpurkauksia (kuva x 2)

2. Oikean olkavarren keskikolmanneksessa, ulkosyrjällä neljä noin 1,5 cm halkaisijaltaan olevaa mustelmaa lähes tasaisin n. 2 cm välimatkoin kaarevassa muodostelmassa (kuva x 3)

Vammoista on otettu valokuvat ja ne on merkitty kehokarttaan yllä olevan numeroinnin mukaan. Muualla iholla, ulkosyntyisissä, emättimessä tai peräaukossa ei todettu vammoja.

Näytteitä on otettu seuraavasti:

1. Laskimoverinäytteet hiv:n, B- ja C-hepatiitin sekä kupan poissulkuun.
2. Laskimoverinäyte/virtsanäyte raskaushormonin (hCG) määrittystä varten
3. Klamydianäyte nielusta/kohdunkaulakanavasta/peräaukosta
4. Teräväkärkisillä pumpulipuikolla raaputtamalla otettu näytteet sormien kynsien alta
5. Kostutetuilla pumpulitikuilla otettu näytteet kaulan mustelman alueelta ja molemmista rinnoista (josta tekijä tutkittavan mukaan imenyt), molemmista sisäreisistä näkyvillä olevista tahra-alueista ja ulkosyntyisistä...
6. Kuivalla pumpulitikulla otettu näytteet sekä lasille että DNA-tutkimusta varten emättimen seinämästä, emättimen pohjukasta ja kohdunkaulakanavasta sekä peräaukosta.
7. Hiuksista ja häpykarvoituksesta otettu kuitunäytteet teippaamalla, hiuksista tutkittava on nyppinyt itse vertailunäytteen.
8. Alushousut otettiin näytepussiin.
9. Valvottu virtsanäyte klo 17.50 ja laskimoverinäyte klo 17.45 mahdollista oikeuskemiallista tutkimusta varten.
10. Hiv-profylaksian vuoksi otettu PVK, alat ja krea

Suunnitelma

EllaOne/Norlevo jälkietäisyyn. Saa ensimmäisen B-hepatiitti-rokotteen (HBVAXPRO). Hiv-profylaksiaksi aloitetaan Truvada 1 x 1 ja Isentress 1 x 2, saa mukaansa 4 vrk lääkkeitä Seri-tukikeskuksesta (indikaationa epäilty tekijä riskimaasta [mikä maa?] / ulkomaalainen huumeiden käyttäjä / MSM / seksityöläinen/hiv-positiivinen ilman toimivaa hiv-lääkitystä). Laitettu GYN-teksti sisäiseksi lähetteeksi infektio- ja raskauden ja sukupuoliteitse tarttuvien tautien suhteen näytteet otettu ja kontrollinäytteet ohjelmoitu tukikeskuksen protokollan mukaan. Tavannut tänään psykologia/sosiaalityöntekijää ja jatkokäynnit tukikeskukseen sovittu.

7. Profylaksiat

7.1 Raskauden jälkiehkäisy

Raskauden jälkiehkäisy annetaan käypähoitosuosituksen mukaisesti.

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suositukset/suositus?id=hoi50104#s20>

7.2 Pikaohje B-hepatiitti ja hiv

B-hepatiitti

– Infektiolääkäreiden suosituksesta aloitetaan kaikille SERI-tukikeskukseen tuleville tutkittaville B-hepatiittirokotussarja (rokotukset 0 kk, 1 kk ja 6 kk), jos asiakas ei ole aiemmin sairastanut tai häntä ei ole rokotettu. Ensimmäinen rokote annetaan, jos tilanne on epäselvä ja jatkorokotusten tarve arvioidaan virka-aikaan. Ilmaisen rokotuksen perusteena on suurentunut tartuntariski.

Hiv

– SERI-näytteet ottava gynekologi arvioi hiv-estolääkityksen tarpeen, ks. kohta 6.4
– Lääkitys aloitetaan mahdollisimman pian (mielellään alle 2 tuntia) ja maksimissaan 72 h altistuksesta. Tämän jälkeen estolääkityksestä ei ole enää hyötyä.

- ❖ Estolääkityksenä Truvada 1x1 (otetaan mielellään ruuan kanssa) ja Isentress 400 mg 1x2 yhteensä 4 viikon ajan.
- ❖ Lääkkeet ovat hyvin siedettyjä ja turvallisia eikä merkittäviä lääkeaineinteraktioita ole. Ainoastaan dialyysitasoinen munuaisten vajaatoiminta on vasta-aihe. Lääkkeitä voi käyttää raskauden ja imetyksen aikana.
- ❖ Asiakas saa 4 päivän aloituslääkkeet mukaansa SERI-tukikeskuksesta
- ❖ GYN-tekstiin laitetaan maininta HIV-estolääkityksen aloituksesta sovitun riskiarvion mukaan ja GYN-teksti laitetaan sisäisenä lähetteenä infektiotautien poliklinikalle estolääkityksen jatkojärjestelyjä varten. Infektiotautien poliklinikka hoitaa arkena reseptin ja altistuneen seurannan estohoidon aikana. Altistunut saa estohoitolääkityksen jatkon ilmaiseksi HUS:n sairaala-apteekista.

Jos hiv-estolääkitys aloitetaan (lisää numerot tutkimuksia-kohtaan, yksi välilyönti ennen uutta tutkimusnroa)

2475	B-PVK+TKD
1024	P-ALAT
4600	P-Krea

SERI-tukikeskuksen henkilökunnalle Infektiopolin yhteystiedot:

Päivystävän infektiolääkärin puhelinnumero _____

Infektiopoliklinikan sairaanhoitajan ”virkapuhelin” _____

Infektiopoliklinikan sairaanhoitajan numero potilaille: _____

- soittoaajat:

Infektiopoliklinikan lähetelaatikon numero: _____

7.3 Hiv-profylaksia

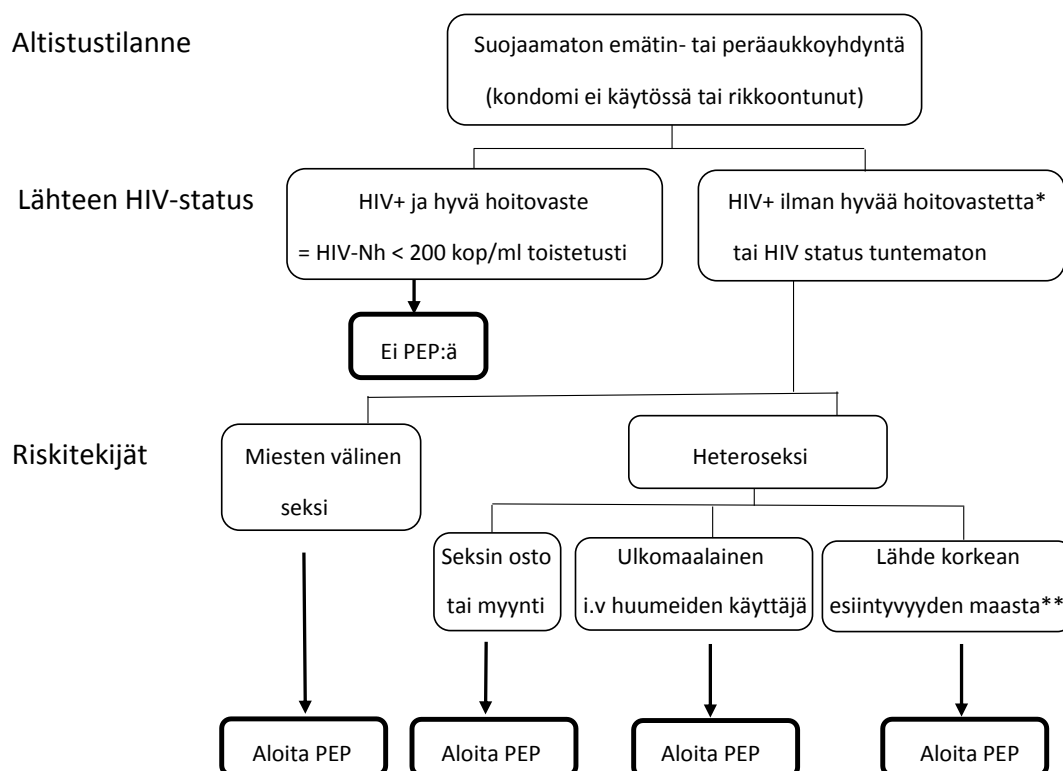
Seri-tukikeskuksen hiv-estohoito (PEP, post exposure prophylaxis)

Estolääkityksen tarpeen arvioi potilasta hoitava gynekologi alla olevan kaavion mukaisesti. Lääkitys olisi hyvä aloittaa mahdollisimman pian (miehellään alle 2 tuntia) altistuksesta, viimeistään **72 tunnin** kuluttua tapahtumasta.

Estolääkityksenä on Truvada 1x1 ja Isentress 1x2 neljän viikon ajan. Potilas saa neljän päivän lääkkeet mukaansa tukikeskuksesta. Hoitava lääkäri laittaa GYN-lehden läheteeksi infektiosairauksien poliklinikalle, joka huolehtii potilaan jatkolääkityksen ja estohoidon aikaisen seurannan. Lääkehoidon indikaatio kirjataan SERI-lehteen/tukikeskuksen tallennustilaan menevään tekstiin. Lääkkeitä voi käyttää myös raskauden ja imetyksen aikana.

PEP-hoidon tarpeen arviointi seksialtistuksissa

Suuseksissä tai kondomilla suojaetuissa yhdynnöissä HIV-tartuntariski on niin pieni, että PEP-hoidon indikaatio ei täyty. Suojaamaton heteroyhdyntä indisoi PEP-hoidon vain, jos siihen liittyy kaaviossa listattuja riskitekijöitä.

* Riski resistentille viruskannalle, joten konsultoi infektiolääkärää.

** Saharan etelänpuoleinen Afrikka. Huom. esim. venäläinen tai virolainen lähdehenkilö indisoi PEP-hoidon vain, jos mukana kaaviossa mainittuja riskitekijöitä. Maan hiv-prevalenssin voi tarkistaa <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/> PEP-hoito katsotaan aiheelliseksi ilman yllä listattuja riskitekijöitäkin, jos aikuisväestön hiv-prevalenssi on luokkaa 2 %.

Potilasohje: Tietoa hiv-estolääkityksestä

Sinulle on aloitettu hiv-tartunnan estämiseksi Truvada- ja Isentress-lääkitys. Truvadaa otetaan 1 tabletti kerran päivässä ruoan/välipalan yhteydessä ja Isentressiä 1 tabletti kaksi kertaa päivässä (ruoan kanssa tai ilman ruokaa). Lääkkeiden ottaminen säännöllisesti koko estohoidon ajan on erittäin tärkeää.

Infektiosairauksien poliklinikka huolehtii estolääkityksen seurannan. Siihen liittyvissä kysymyksissä voit soittaa poliklinikan sairaanhoitajalle puh. _____

Virka-ajan ulkopuolella voit tarvittaessa soittaa _____

Kumpikin lääke on yleensä erittäin hyvin siedetty, mutta jos hoidon aloittamisen jälkeen sinulle kehittyy esimerkiksi ihottumaa tai muita oireita, ota yhteys Infektiosairauksien poliklinikalle tai osastolle.

Rauta-, kalkki- tai esim. magnesium- valmisteet voivat heikentää Isentressin vaikutusta, joten ne kuuluu ottaa vähintään 4 tunnin aikaerolla Isentressiin. Muuten näillä lääkkeillä ei ole merkittäviä yhteisvaikutuksia muiden tavanomaisten lääkkeiden kanssa.

Estolääkityksen aikana kuuluu seurata tiettyjä verikokeita. Alkukokeet otetaan Naistenklinikalla ja sen jälkeen kokeet otetaan kahden viikon ja neljän viikon kuluttua estolääkityksen aloittamisesta. Infektiopoliklinikan lääkäri soittaa sinulle kaikista näistä vastauksista.

Sait mukaasi lääkkeitä neljän päivän aloituspakkauksen. Infektiolääkäri soittaa sinulle ennen aloituspakkauksen loppumista ja kirjoittaa reseptillä lisää lääkkeitä. Nämä lääkkeet eivät näy sähköisessä reseptiarkistossa. Estolääkityksen kesto on 4 viikkoa. Jos lääkepakkauksessa on yli 4 viikon lääke, voit ottaa ne loppuun saakka.

Lääkkeet noudetaan _____

8. Raiskauksesta alkanut raskaus

Ohjeet raskausmateriaalin käsittelyyn

Seksuaalirikokseen tai sen epäilyyn liittyvän raskaudenkeskeytys- tai keskenmenomateriaalin käsittely sikiöperäisen dna:n määrittämiseksi

Yleistä

Seksuaalirikoksen seurauksena syntyneen raskauden keskeytyksessä saatava näyte sikiöstä voi olla merkittävä todiste rikoksen selvittelyssä. Mikäli sikiön DNA:ta tarvitaan rikoksen selvittämiseen (isyystutkimus), on ensiarvoisen tärkeää saada raskaudenkeskeytysnäytteessä olevat sikiöstä peräisin olevat kudokset välittömästi eroteltua potilaan omista kudoksista.

DNA-tutkimuksia ei tehdä, ellei asiasta ole tehty tutkintailmoitusta poliisille ja ellei poliisilta ole tullut näytteenottopyyntöä.

Jos potilas ei tee rikosilmoitusta / ei osaa päättää, raskausmateriaalia voidaan potilaan suostumuksella pakastaa mahdollista myöhempää rikostutkintaa varten. Pakastus Seri-tukikeskuksen toimesta.

Näytteen käsittelyn ja kuljetuksen eri **vaiheet on kirjattava huolellisesti** (ks. alla) asianosaisten oikeusturvaksi.

Raskauden keskeytyksen toteuttaminen

raskaus yli h 12

lääkkeellinen hoito

raskaus alle h 12

lääkkeellinen tai kirurginen (imukaavinta) hoito

potilas saa valita keskeytystavan informaation jälkeen samoin periaattein kuin keskeytyksissä yleensä.

Rikosasiaa tutkiva poliisi toimittaa kirjallisen tutkinta/näytteenottopyynnön, joka liitetään potilaan erillisiin ns. seri-papereihin (omat kertomuskannet).

Poliisi noutaa keskeytysnäytteen os:lta jatkokäsittelyä varten virka-aikana.

Asiaa hoitavan poliisin **yhteystiedot** (puh.nro) ovat **tutkintapyynnössä**.

Yli h 12 näytteet poliisi toimittaa suoraan KRP:n rikostekniseen laboratorioon, jossa tehdään DNA-eristys ja DNA-tutkimukset.

Alle h 12 näytteet poliisi toimittaa Genetiikan laboratorioon (HUSLAB, NKL), jossa DNA eristetään.

KRP:n Rikostekninen laboratorio noutaa DNA-eristeen Genetiikan laboratoriosta ja tekee näytteestä DNA-tutkimukset.

Rikostekninen laboratorio maksaa DNA-eristyksen.

Keskeytysnäytteen käsittely sikiön dna-tutkimusta varten

Tavoitteena on mahdollisimman puhdas sikiöperäinen materiaali (istukka, napanuora ja sikiö)

- mahdollisimman vähän äitiperäistä materiaalia (desiduaalinen kudος, veri, eritteet)
- henkilökunnan DNA:n kontaminaation välttäminen

Käsittely on samanlainen, jos kyseessä on ovum- tai inhibitus-raskaus

Näytteen käsittelyn tekee toimenpiteestä vastaava lääkäri, päivystysaikana päivystävä lääkäri. Käsittelijän ei tarvitse pukeutua suojavaatteisiin, mutta työskentelytavan pitää olla **mahdollisimman aseptinen**.

Raskaus yli 12 viikkoa

Näytteen käsittely ja kudospalan otto

Syntynyt sikiö siirretään steriiliin kaarimaljaan ja huuhdellaan steriilillä keittosuolaliuoksella runsaasti ja huolellisesti, jotta äidin veri ja muut eritteet erottuvat siitä.

Koko sikiö (koosta riippuen) tai pala sikiöstä (1 cm x 1 cm riittää) siirretään steriilein hansikkain ja pinsetein steriiliin purkkiin, joka suljetaan huolella ja päälle merkintä:

raskaudenkeskeytysnäyte, potilaan nimi, henkilötunnus ja päivämäärä.

Raskaus alle 12 viikkoa

Esikäsittely / lääkkeellinen keskeytys

Syntyvä raskausmateriaali otetaan talteen puhtaaseen portatiiviin ja siinä olevaan kertakäyttöiseen, tehdaspuhtaaseen kaarimaljaan. Raskausmateriaali siirretään steriiliin kaarimaljaan, jossa sitä huuhdellaan steriilillä keittosuolaliuoksella runsaasti, huolellisesti ja astiaa liikuttelemalla, jotta raskauskuduskappaleet erottuvat äidin verestä ja muista eritteistä.

Esikäsittely / kaavintakeskeytys

Imukaavintasaalis suodatetaan imuun liitettävän tehdaspuhtaan sihdin avulla ja siirretään steriiliin kaarimaljaan, jossa sitä huuhdellaan steriilillä keittosuolaliuoksella runsaasti, huolellisesti ja astiaa liikuttelemalla, jotta raskauskuduskappaleet erottuvat äidin verestä ja muista eritteistä.

Varsinainen kudospalojen poiminta näytteeksi

Otetaan vähintään 3 steriiliä astiaa (esim. degel, kaarimalja), joihin laitetaan steriiliä keittosuolaliuosta.

Istukkaa ja sikiökudosta poimitaan steriilein hansikkain ja pinsetein ensimmäiseen astiaan.

Paloja huuhdotaan varovasti astiaa ravistelemalla/pyörittelemällä.

Palaset siirretään samalla tavoin seuraaviin astioihin huuhtominen toistamalla.

Otetaan uudet steriilit pinsetit ja nostetaan niillä astiasta kudospala kerrallaan, annetaan nesteen valua pois ja laitetaan pala 50 ml steriliin Falcon-putkeen.

Poimiminen toistetaan, kunnes raskauden kestosta riippuen edustava määrä kudospaloja on saatu putkeen (5–10 ml riittää, putken ei tarvitse tulla täyteen).

Jos sikiö on selvästi erotettavissa, otetaan se tai pala siitä (1 cm x 1cm) näytteeksi. Jos rakenteet ovat epäselvästi erotettavissa, poimitaan näytteeksi makroskooppisen arvion mukaan istukka- ja/tai sikiökudosta.

Tarvittaessa voi ottaa koko raskausmateriaalin näytteeksi.

Putki suljetaan huolella ja päälle merkintä: raskaudenkeskeytysnäyte, potilaan nimi, henkilötunnus ja päivämäärä.

Jos keskeytyminen tapahtuu päivystysaikana, näytepurkki säilytetään Seri-tukikeskuksen pakastimessa

Säilytysvaihe dokumentoidaan erilliselle lomakkeelle, ohjeet:

Raskausmateriaalin näytteenoton vaiheiden kirjaaminen

Näytteen ottaminen, käsittely, säilytys ja kuljetus on dokumentoitava asianmukaisesti oikeusturvan vuoksi (ns. aukoton ketju). Eri vaiheet kirjataan erilliselle Rikosteknisen laboratorion lomakkeelle (intranetin SE-RI-kansiossa), joka seuraa näytettä keskeytysyksiköstä Genetiikan laboratorioon ja/tai Rikostekniseen laboratorioon.

Varalle pakastuksessa käytetään Seri-tukikeskuksen omaa lomaketta.

Sairaskertomus

- Potilaalle tehdään tavallinen sairaskertomus GYN-näkymään (vain hoidolliset asiat/hoidon kannalta oleelliset asiat) ja
 - SERI-näkymään jos rikosilmoitus on tehty (rikostutkimusaineisto) tai
 - Seri-tukikeskuksen tallennustilaan (sanelut kansioon) jos rikosilmoitusta ei ole tehty

Sanelut

- erilliset digisanelut Mirandaan: Aluksi sanellaan: Sanelu Seri-asiakkaasta
- GYN-näkymään: hoidollinen teksti (vammat, hoidot, annettiinko jälkiehkäisy, rokotteet, muu hoito, muu lääkitys, jatkosuunnitelmat). Diagnosi Z 04.4
- SERI-näkymään vain, jos rikosilmoitus on tehty: tarkka sanelu tapahtuneesta, tutkimuksista, löydöksistä (kuvat & kehokartta erikseen), näytteenotosta (esim. pakkauksen listan mukaan näytteet) ja jatkohoidosta tarkemmin.
- Seri-tukikeskuksen tallennustilaan (sanelut kansioon) jos rikosilmoitusta ei ole tehty: tarkka tapahtumakuvaus, löydökset (kuvat & kehokartta erikseen), näytteenotosta (esim. pakkauksen listan mukaan näytteet) ja jatkohoidosta tarkemmin.

Lausunto

- Tehdään poliisin pyynnöstä
- Lausunto sanellaan Seri-tukikeskuksen tallennustilaan (sanelut kansioon).
- Lausunnon kirjoituksesta ja johtopäätösten teosta on mahdollisuus konsultoida oikeuslääkärää

DIAGNOOSI

- Z04.4 Väitetyn raiskauksen tai viettelyn jälkeinen tarkastus ja tarkkailu

9. Psykologin tapaamiset Seri-tukikeskuksessa

Psykologi vastaa Seri-tukikeskuksen elektiiivisestä psykososiaalisesta hoidosta.

Psykologin työn pääpaino on voimakkaasti psyykkiseen tukeen liittyvässä, käytännön potilastyössä, jossa psykologi toteuttaa ja suunnittelee akuuttiin psyykkiseen tukeen liittyvää hoitoa.

Psykologin vastaanotolla arvioidaan tilannetta ja vointia, tuetaan voinnin vakautumista ja traumasta toipumista mm. psykoedukaation keinoin sekä suunnitellaan ja järjestellään mahdollista jatkohoitoa.

Psykologin tapaamiset jaottuvat seuraavasti:

- 1–5 tapaamista asiakkaan voinnin vakauttamiseksi, toipumisen tukemiseksi ja jatkohoidon suunnittelemiseksi
- 6–10 tapaamista, jos asiakkaan tuen tarve on erityisen suuri tai PTSD:n riski selvästi koholla
- mahdollisesti 11–23 tapaamista traumafokusoitu psykologin hoito
- Tyypillisesti käyntejä on 1–5.

Myös asiakkaan yhteistapaamiset työparin, esim. sosiaalityöntekijän, kanssa yhdessä ovat yleisiä. Tällöin voidaan tukea ja informoida myös omaisia ja läheisiä.

Muita psykologin työtehtäviä ovat mm:

- työyhteisön hyvinvoinnista, koulutussuunnittelusta ja työn järjestelyjen toimivuudesta vastaaminen,
- Seri-tukikeskuksen toimintojen kehittäminen,
- perustettavien Seri-tukikeskusten tuki ja konsultointi,
- päivystyksen henkilökunnan kouluttaminen kohtaamaan seri-potilaita,
- Seri-tukikeskuksen työstä tiedottaminen ja kouluttaminen,
- verkostoyhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen (viranomaiset, järjestöt, sh-piirit jne.)

Ensikäynti, psyykkisen tuen kartoitus

Ensikäynnillä keskitytään potilaan akuuttiin tilanteeseen ja vointiin. Tilanne arvioidaan potilaan fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden kannalta. Psyykkistä tilannetta pyritään vakauttamaan ja tunnereaktiota helpottamaan. Potilaalle kerrotaan tyypillisistä traumaoireista ja keinoista niiden helpottamiseksi. Käynnin aikana tehdään suunnitelma välittömästä hoidosta ja sovitaan mahdollisuuksien mukaan seuraavista toimenpiteistä.

Käynnit psykologin vastaanotolla 1–5 kertaa

Käynnit ovat akuuttiluonteisia eli jokaisella käynnillä kartoitetaan potilaan akuutti vointi, vakautetaan psyykkistä vointia ja autetaan helpottamaan oireita. Tavoitteena on vakauttaa psyykkistä vointia siten, että toipuminen voi käynnistyä. Tässä mielessä käynnit tähtäävät myös pitkäjänteiseen työskentelyyn, toimien toipumisprosessin alkuna. Samalla suunnitellaan yhdessä potilaan kanssa hänelle sopivinta hoitoa ja jatkohoitoa. Jos potilas tarvitsee psykelääkitystä tai psyykkisen tilanteensa laajempaa kokonaiskartoitusta, psykologi voi tehdä lähetteen sovittuun psykiatrian yksikköön tai konsultoida psykiatria.

Käynnit 5–10

Jos potilas oireilee vaikeasti, toipuminen ei lähde käyntiin, muita tukitahoja ei ole löytynyt ja/tai PTSD:n ennuste on selkeästi koholla, jatketaan tukikäyntejä yli viiden käyntikerran. Toipumisen käynnistymistä sekä oireiden hallintaa edistetään mm. psykoedukaation, vakauttavien harjoitteiden, terapeutin keskustelun sekä EMDR-tekniikoiden keinoin. Myös sopivien hoito- ja tukitahojen löytymistä edistetään edelleen.

Traumafokusoitu psykoterapia

Kun potilaan PTSD:n riski on koholla, aikaa akuutista traumasta on kulunut noin kolme kuukautta ja hänellä on kykyä hyötyä juuri tästä interventtiosta, voidaan toteuttaa traumafokusoituna hoitona esimerkiksi Kognitiivisen prosessoinnin terapiaa.

Mieliala- ja unilääkeohje Seri-tukikeskuksessa seurannassa oleville potilaille

- Bentsodiatsepiineja ei pääsääntöisesti käytetä, koska ne saattavat huonontaa toipumista ja lisätä post-traumaattisen stressihäiriön (PTSD) riskiä.
- Ensimmäisinä päivinä tapahtuman jälkeen unilääkkeitä ei käytetä.
 - o Potilaan informointi on tärkeää.
 - o Mielenterveystalon unettomuuden omahoito-ohjeet: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/unettomuuden_omahoito/Pages/default.aspx
- Jos unihäiriö on hankala vielä noin 1-2 viikon kuluttua tapahtumasta, voi kokeilla
 - o Atarax 25–50 mg p.o.
 - Voidaan antaa potilaalle mukaan 5 tabl, ja mikäli lääke toimii, lääkäri voi kirjoittaa reseptin.
 - o Melatoniini (1–) 3 mg p.o.
 - Lyhentää nukahtamisviivettä ja rytmittää sisäistä kelloa, joillakin voi aktivoida painajaisia.
 - o Mirtatsapiini 3.75–7,5/15 mg p.o.
 - Ei ole mielialan hoitoannos, mutta voi vähän lievittää ahdistusta ja rauhoittaa yöunta, varsinkin jos on painajaisia.
 - Mielialan hoitoannos on 30–45 mg
 - Huom! Voi pahentaa/laukaista levottomien jalkojen syndroomaa varsinkin mielialan hoitoannoksilla, 15 mg ja yli.
 - o Doxepiini 5–10 mg p.o. Jos ei vastetta, voi nostaa 25 mg p.o.
 - Erityisesti katkonaiseen yöhöön, ahdistuneisuuteen, kivuliaalle potilaalle
 - Huom! antikolinergiset haitat yli 10 mg annoksilla
- Mielialalääkitys voidaan aloittaa aikaisintaan 4 viikkoa tapahtumasta, jos potilaalla on seurannassa toimintakykyä heikentävä ahdistushäiriö, keskivaikea masennustila tai sekamuotoinen ahdistus-masennustila.
 - o Essitalopraami, aloitusannos 5 mg, nosto tarvittaessa hoitotasolle 10 mg 2 viikon kuluttua.
 - o Sertraliini, aloitusannos 25 mg on mahdollinen vaihtoehto, annosnosto matalimmalle hoitotasolle 50 mg viikon kuluttua, ja tarpeen mukaan siitä 2 viikon kuluttua tasolle 100 mg
 - Ei erityisä maitoon
 - o Jos potilaalla on lisänä hankala unihäiriö, ks. yllä olevat unilääkevaihtoehdot.
- Tarvittaessa potilaan voi lähettää psykiatriseen konsultaatioon Psykiatrian konsultaatiopoliklinikalle
- Mikäli potilaalla (yli 18-vuotiaalla) on selkeä psykoosi tai itsemurhavaara, konsultoi päivystävää psykiatria
 - o Virka-aikaan Psykiatrian Konsultaatiopoliklinikka

- Virka-aikaan Konsultaatiopoliklinikka tarjoaa päivystyksellisiä konsultaatioita Tuki-keskuksen potilaille **kotipaikkakunnasta riippumatta.**
 - Päivystysaikaan Psykiatriakeskus
- Nuorisopsykiatria (13–18-vuotiaat)
 - Virka-aikainen konsultaatio ja päivystyskonsultaatio
 - Nuorisopsykiatrian Akuuttiosaston osastonlääkäri
- Kotipaikkakunnan mukaiset psykiatriset hoitoyksiköt
 - Jos esim. sairaalaan tai oman alueen akuuttiin avohoitoon lähettämisen tarve on selkeä, voidaan tarvittaessa ohjata potilas suoraan jatkohoitoon.

10. Sosiaalityö Seri-tukikeskuksessa

(Alkuperäisen sosiaalityöntekijän pikaohjeen Seri-tukikeskuksen päivystysajan työhön teki sosiaalityöntekijä Soile Kilpeläinen 26.5.2017. Toisen version pikaohjeesta on tehnyt alkuperäistä hyödyntäen sosiaalityöntekijä Iida Jauhiainen 11.5.2018. Tämän version on tarkastanut sosiaalityöntekijä Outi Raidén.)

Sosiaalityöntekijän palvelut

Sosiaalityöntekijä on tarvittaessa asiakkaan tukena elämäntilanteessa ja/tai toimintakyvyssä ilmenevissä ongelmissa ja huolehtii akuutista tuesta sekä asianmukaisten jatkopalveluiden piiriin ohjauksesta. Sosiaalityöntekijän kanssa asiakas voi keskustella esim. lähisuhteissa, asumisessa, työssä, toimeentulossa ja päihteenkäytössä esiintyvistä ongelmista.

Keskusteluapu ja psykososiaalinen tuki kriisitilanteessa

Sosiaalityöntekijä tarjoaa psykososiaalista tukea kriisitilanteessa. Asiakasta autetaan jäsentämään kokonaistilannetta keskustelun avulla ja tuetaan arkista toimintakykyä. Sosiaalityöntekijä voi tarjota yleistason psykoedukatiivista tukea kertaluontoisesti myös asiakkaan läheiselle. Sosiaalityöntekijä ja psykologi tekevät toisinaan parityötä siten, että asiakas tapaa psykologia ja samanaikaisesti mukana oleva läheinen sosiaalityöntekijä.

Turvallisuuden varmistaminen

Sosiaalityöntekijä kartoittaa asiakkaan ja tämän mahdollisten alaikäisten lasten turvallisuuden ja ohjaa tarvittaessa tarvittavien palveluiden ja tukimuotojen (turvakoti, lähestymiskiellon hakeminen) piiriin.

Ilmoitusvelvollisuudet

Sosiaalityöntekijä tekee virka-aikana tukikeskukseen tulevista asiakkaista lakisääteiset ilmoitukset ja yhteydenotot (lastensuojeluilmoitus, ennakollinen lastensuojeluilmoitus, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi ja ilmoitus iäkkään henkilön palveluntarpeesta).

Tukikeskuksen kätilö tekee virka-ajan ulkopuolella lastensuojeluilmoituksen viipymättä alle 18-vuotiaasta tukikeskuksen asiakkaasta, johon epäillään kohdistuneen seksuaalista, fyysistä tai psyykkistä pahoinpitelyä. Kätilö tekee ilmoituksen puhelimitse.

Kätilöt/ sairaanhoitajat tekevät ilmoituksen poliisille lapsen kohdistuneesta rikosepäilystä.

Sosiaalityöntekijä saa virka-aikaan tiedon ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvasta henkilöstä yleensä kätilöltä, tai ilmoituksen tekemisen tarve voi syntyä suoraan keskustelussa asiakkaan kanssa. Ilmoitusten tekeminen tukikeskuksessa painottuu tällä hetkellä lastensuojeluilmoituksiin alaikäisten asiakkaiden vuoksi.

Jos tukikeskuksesta tehdään jokin em. ilmoitus puhelimitse virka-ajan ulkopuolella, tekee sosiaalityöntekijä virka-aikaisesti kirjallisen ilmoituksen puhelimitse tehdyn ilmoituksen varmennukseksi HUS:n ohjeiden mukaisesti (JYL 3/2016 liite). Sosiaalityöntekijä tallentaa kirjalliset ilmoitukset asiankäsittelyjärjestelmä ASKOON.

Verkostoyhteistyö

Seri-tukikeskuksessa asioivan autonomian ja salassapidon turvaamiseksi verkostotyö asiakasasioissa edellyttää asiakkaan antamaa tietoon perustuvaa suostumusta. Jos suostumus on saatu, sosiaalityöntekijä tekee annetun suostumuksen puitteissa verkostoyhteistyötä asiakkaan asioiden edistämiseksi ja jatkotuen varmistamiseksi. Yhteistyötahoina toimivat kolmannen sektorin palveluiden lisäksi esimerkiksi kunnan nuorten ja aikuisten sosiaalityö sekä lastensuojelu. Tavoitteena on luoda yhteistyötä myös psykiatrian palveluihin.

Osallistuminen ja kehitystyö

Sosiaalityöntekijä osallistuu Seri-tukikeskuksen työnohjauksiin ja viikoittaisiin tiimipalavereihin. Seri-tukikeskus tekee tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, ja sosiaalityöntekijä osallistuu yhteistyöhön osana tiimiä. Sosiaalityöntekijä osallistuu muiden ammattiryhmien edustajien tavoin tukikeskuksen toiminnan kehittämiseen.

10.1 Sosiaalityöntekijän pikaohje

Saatteeksi

Tähän pikaohjeeseen on kerätty hyödyllistä tietoa Seri-tukikeskuksen päivystyksellisiä tilanteita varten. Tietoa voidaan tarvita sekä virka-aikaan että sen ulkopuolella ja pikaohjetta voivat hyödyntää kaikkien ammattiryhmien edustajat.

Ilmoitusvelvollisuudet

Ilmoitus- ja yhteydenottovelvollisuudet lastensuojelulain, sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain mukaan

Seri-tukikeskuksen sosiaalityöntekijä tekee lastensuojeluilmoitukset ja sosiaali- ja vanhuspalvelulain mukaiset ilmoitukset virka-aikaan. Virka-ajan ulkopuolella ilmoitukset tehdään asiakkaan kotikunnan mukaiseen sosiaalipäivystyksen. Kiireellisessä asiassa voi ilmoituksen tehdä välittömästi puhelimitse ja sopia, että kirjallinen ilmoitus tulee faxilla tai postitse perässä. Ilmoitukset tallennetaan.

Lastensuojeluilmoitus otetaan vastaan lapsen kotikunnassa ja kiireellisen lastensuojelun tarve arvioidaan heti. Lapselle, joka ei ole lastensuojelun asiakas, aloitetaan palvelu- ja lastensuojelutarpeen arviointi viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä lastensuojeluilmoituksen vireille tulosta, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Jos tuen tarvetta ei ole tarpeen arvioida tarkemmin, päättyy yhteistyö lastensuojelun kanssa tähän ja siitä ilmoitetaan perheelle. Palvelu- ja lastensuojelutarpeen arviointi saa kestää enintään kolme kuukautta asian vireille tulosta. Perheelle voidaan käynnistää tukitoimia jo arvioinnin aikana. Lastensuojelutarpeen arviointi päättyy lopulta arvioon siitä, onko lastensuojelun asiakkuutta tarpeen aloittaa vai ei. Arvioinnin aikana lapsi ei ole lastensuojelun asiakas. Lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen kohdalla lastensuojeluilmoitus ohjataan lapsen omalle sosiaalityöntekijälle.

Sosiaali- ja kriisipäivystys

Sosiaalityön palvelut sairaalan ulkopuolella toteutetaan lähtökohtaisesti asiakkaan kotikunnassa. Akuutissa tilanteessa voi olla tarve olla yhteydessä myös asiakkaan oleskelukuntaan. Virka-aikaan sosiaalityön päivystystyötä tehdään asiakkaan koti- tai oleskelukunnan mukaisessa alueellisessa palvelussa (esimerkiksi lastensuojelu) ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyksessä. Kunnan sosiaalipäivystys voi tarjota kunnasta riippuen myös kriisiapua tai sen yhteydessä voi toimia erillinen kriisipäivystys.

Sosiaalipäivystys_____

Kriisipäivystys_____

Turvallisuuden varmistaminen

Tekijää pelkäävä asiakas

Jos asiakas pelkää tekijää ja tekijä on poliisin huostassa, voi tieto kiinnioton tai pidätyksen kestosta tai mahdollisesta vangitsemisesta rauhoittaa asiakasta. Asiasta voi konsultoida poliisia. Poliisilaitoksen vaihde

puhelinnumero: _____

Turvakodit

Jos omaan kotiin ei ole enää turvallista palata, voi läheisyydessä väkivaltaa kokenut hakeutua väliaikaisesti turvakotiin asumaan. Lähetettä tai maksusitoumusta ei tarvita ja asiakkaan kotikunta ei vaikuta siihen, mihin turvakotiin voi hakeutua. Turvakotipalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

Turvakotien päivitetty yhteystiedot ja lisätietoa turvakotipalveluista löytyy osoitteesta

www.nettiturvakoti.fi

Alueelliset turvakodit, puhelinnumero: _____

Ota yhteyttä valittuun turvakotiin puhelimitse ajankohtaisen paikkatilanteen tarkistamiseksi.

Asuntolassa tapahtunut seksuaalirikos

Jos asiakas on joutunut rikoksen uhriksi asuntolaolosuhteissa, on syytä varmistaa, että asiakasta ei kotiuteta sairaalasta samaan paikkaan, jossa myös tekijäksi epäilty majoittuu. Ota yhteyttä kyseiseen majoituspaikkaan ja sosiaalipäivystykseen.

Yöpyminen sairaalassa

Välttämättömässä tilanteessa Seri-tukikeskuksen asiakas voi jäädä yöksi naistentautien päivystykseen tai osastolle. Seri-tukikeskuksen asiakkaan majoittamiseen voi välttämättömässä tilanteessa käyttää myös potilashotellia. Potilashotellin varausoikeuksista saa lisätietoja Seri-tukikeskuksen kättilö-koordinaattoreilta. Alaikäisen majoittamisesta täytyy aina konsultoida sosiaalipäivystystä. Pääsääntöisesti sosiaaliviranomaiset eivät majoita alaikäistä yksin hotelliin, mutta voivat esimerkiksi 16–17-vuotiaan kohdalla huoltajan hyväksymänä poikkeuksellisesti majoittaa.

Lähestymiskielto

Lähestymiskieltoa voi hakea tilanteissa, joissa henkilö on joutunut tai joutumassa häirinnän tai väkivallan kohteeksi. Kyseessä voi olla esimerkiksi kumppanin tai ex-kumppanin väkivaltainen käytös, häiritsevät yhteydenotot tai vierailuyritykset. Myös perheen sisäisen lähestymiskiellon hakeminen on mahdollista, mutta sen kriteerit ovat tiukemmat. Perheen sisäinen lähestymiskielto määrätään, kun henkilö on todennäköisessä vaarassa joutua henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen uhriksi. Häirinnän ja rauhaan kohdistuvan rikoksen vuoksi perheen sisäistä lähestymiskieltoa ei yleensä määrätä.

Lähestymiskieltoa voi hakea asiakas, joka perustellusti kokee itsensä uhatuksi tai häirityksi. Myös syyttäjä-, poliisi- tai sosiaaliviranomainen voi hakea lähestymiskieltoa asiakkaalle, jos asiakas ei itse uskalla. Lähestymiskieltoa haetaan poliisilta tai käräjäoikeudelta suullisella tai kirjallisella hakemuksella. Väliaikainen lähestymiskielto tulee voimaan heti.

Ohjaa asiakasta säilyttämään kirjalliset todisteet uhkaan ja häirintään liittyen esim. kirjaamalla ylös kaikki yhteydenotot ja -yritykset (milloin, miten, mitä) ja säilyttämään eri kanavien kautta tulleet viestit (sosiaalinen media, tekstiviestit, sähköpostit, kirjeet jne.). Myös mahdollisten todistajien yhteystiedot on syytä ottaa ylös. Lähestymiskiellon hakeminen maksaa 250 euroa, mutta vain jos hakemus hylätään. Asiakkaan tulo- ja varallisuustilanteen puitteissa voi olla mahdollista saada maksuun julkista oikeusapua oikeusaputoimistosta. Katso lisätietoa lähestymiskiellosta poliisin esitteestä:

https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/14949_lahestymiskielto_suomi_2009.pdf?0eaf6472c65bd488

Turvakielto

Turvakielto voidaan asettaa asiakkaalle, jolla on perusteltu epäily oman tai perheen turvallisuuden olevan uhattuna. Turvakieltoa haetaan maistraatista kirjallisella hakemuksella tai käynnillä virastossa. Käytännössä turvakielto tarkoittaa sitä, ettei asiakkaan osoitetietoja tai tietoa kotikunnasta luovuteta väestötietojärjestelmästä eteenpäin muille kuin viranomaislahjoille.

Kotiutuminen

Asunnottomuus

Kuntien palvelut asunnottomien osalta vaihtelevat ja sosiaalityöntekijä selvittää tarvittaessa virka-aikana mahdollisuuksia esim. kriisimajoitukseen olemalla yhteydessä ao. kuntaan.

Asiakkaan kotikunnan mukainen sosiaalipäivystys ohjaa kriisimajoituksen tarpeessa olevia virka-ajan ulkopuolella.

Vaatevarastot

Seri-tukikeskuksen potilashuoneen kaapissa pidetään joitakin ylimääräisiä vaatekappaleita asiakkaille annettavaksi. Sairaalan sosiaalityöntekijöiltä voi selvittää sairaalan potilasvaatevaraston ajankohtaisen tilanteen.

Rahaton asiakas

Jos asiakas on kotiutumassa rahattomana Seri-tukikeskuksesta, voi asiakkaalle välttämättömäksi arvioidussa tilanteessa antaa taksikortin kertamatkaa varten. Taksi-kortteja on ainakin päivystyksessä ja kättilökoordinaattorit tietävät tarkemmin niiden sijainnista.

Maksut

Asiakasmaksut

Tavoite on, että Seri-tukikeskuksen apu on asiakkaalle maksutonta. Esimerkiksi Helsingin Seri-tukikeskuksen ohjausryhmän päätöksellä Seri-tukikeskuksen käynneistä ei peritä asiakasmaksua vuoden 2018 loppuun saakka. Asiakirjamaksujen ja ulkomaalaisia potilaita koskevien asiakasmaksujen osalta ei ole tehty erillisiä päätöksiä (tilanne 23.5.2017). Ulkomaalaisten potilaiden osalta toimitaan sairaalan ohjeiden mukaisesti, eli asiakkaan täyttämästä perustietolomakkeesta, passista, mahdollisesta eurooppalaisesta sairaanhoitokortista ja matkavakuutuskortista toimitetaan faxilla kopiot HUS-Tukipalveluihin (entinen HUS-Servis). Lomakkeet ja ohjeet löytyvät HUSin intrasta. Vastaanottokeskuksen asiakkaan hoito voidaan järjestää Seri-tukikeskuksessa, jolloin lasku ensikäynnistä toimitetaan asiakkaan vastaanottokeskukseen.

Sairausloma, palkanmaksu ja sairauspäiväraha

Seri-tukikeskuksesta voidaan kirjoittaa sairauslomaa akuutin stressireaktion F-koodilla lyhyelle ajanjaksolle.

- a) Työssä oleva asiakas toimittaa sairauslomatodistuksen työnantajalle ja ilmoittaa, että työkyvyttömyyden syynä on rikoksesta aiheutunut vahinko. Työnantaja maksaa asiakkaalle palkkaa ja hakee sairauspäivärahan Kelasta. Kela pyytää asiakkaalta lisäselvityksenä ”selvityksen tapaturmasta”. Jos työnantaja kieltäytyy palkanmaksusta F-koodilla, tulee asiakkaan olla yhteydessä työpaikan luottamusmieheen tai omaan ammattiliittoon. Z-koodi (Z04.4) sairauslomatodistuksessa ei yleensä oikeuta palkanmaksuun, mutta sen voi lisätä sairauslomatodistukseen asiakkaan niin halutessa. Läh-

tökohtaisesti sitä ei kuitenkaan kirjoiteta. Jos työnantaja ei maksa palkkaa, voi asiakas hakea Kelasta sairauspäivärahaa, jota maksetaan omavastuun jälkeen.

- b) Työtön työnhakija voi hakea sairauspäivärahaa työttömyyskorvauksen tilalle. Päätöstä odotellessa omavastuualalta voi yhä saada työttömyyskorvausta. Sairauspäivärahaa ja työttömyyskorvausta ei makseta samanaikaisesti. Työtön työnhakija on velvollinen ottamaan vastaan hänelle tarjottua työtä ja hän voi menettää työttömyysturvan toistaiseksi tai määräajaisesti, jos ei näin tee. Sairauspäiväraha ei kuluta työttömyysturvan enimmäisaikaa, joten sen hakeminen on työttömälle työnhakijalle suositeltava vaihtoehto. Asiakkaan tulee hakea sairauspäivärahaa Kelasta ja täyttää selvitys tapaturmasta, ilmoittaa sairastumisesta TE-toimistoon ja kirjata sairauslomapäivät työttömyysajan ilmoitukseen.
- c) Opiskelija voi saada sairauspäivärahaa, mutta lyhytaikainen sairastuminen ja vähentyneet opintasuoritukset (alle 2kk ajalta) eivät estä opintotuen saamista. Yli 2 kk jatkuvassa sairauslomassa sairauspäiväraha on opiskelijalle parempi vaihtoehto.
- d) Myös yrittäjä ja apurahan saaja voivat hakea sairauspäivärahaa Kelasta.
- e) Ota yhteys sosiaalityöntekijään/Kelaan selvittääksesi tarkemmin asiakkaan oikeuden sairauspäivärahaan. Myös muissa elämäntilanteissa kuin edellä mainituissa voi olla oikeus sairauspäivärahaan.

Sairauspäivärahaa myönnetään A-todistuksella yleensä enintään 60 arkipäivän ajan. Työkyvyttömyyden jatkuessa on Kelaan toimitettava B-lausunto. B-lausuntoa pyydetään kuitenkin Kelasta jo aikaisemmin, jos työkyvyn arviointi on tavallista vaikeampaa tai jos kuntoutuksen tarvetta on syytä selvittää jo varhaisessa vaiheessa.

Kelasta on kerrottu toimintatapoihin liittyen seuraavaa: F-koodilla kirjoitettujen sairauslomien suhteen Kela pyytää asiakkaalta lisäselvitystä lähes aina jo lyhyen sairausloman osalta. Kela pyytää tällöin joko asiakasta toimittamaan kopiot sairauskertomustekstistä työkyvyttömyysajalta (eli käytännössä tuloste OmaKannasta, joka ei ole Seri-tukikeskuksen asiakkaiden saatavilla) tai vaihtoehtoisesti Kelasta ollaan yhteydessä hoitavaan tahoon lisäselvityspyynnön puitteissa.

Erityisryhmät

Alaikäiset

Huolehdi alaikäisen asiakkaan turvallinen kotiutuminen aikuisen kanssa. Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä tulee kertoa lapselle ikä- ja kehitystason mukaisesti. Jos alaikäiselle kerrotaan ikä- ja kehitystasoon soveltuvalla tavalla lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, lapselle voi selventää, että ilmoitus tehdään hänen turvallisuuden takaamiseksi aivan kuten ilmoitus poliisillekin.

Turvapaikanhakijat

Kaikilla turvapaikanhakijoilla pitäisi olla nk. VOK-kortti, josta ilmenee, missä vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakija on asiakkaana. VOK-kortti on myös henkilöillä, jotka ovat järjestäneet majoituksensa muualla kuin vastaanottokeskuksessa, esimerkiksi vuokraamalla asunnon. VOK-kortin mukainen vastaanottokeskus vastaa turvapaikanhakijan terveydenhuollon kustannuksista. Jos asiakas on joutunut rikoksen uhriksi vastaanottokeskuksessa, on syytä varmistaa, että asiakasta ei kotiuteta sairaalasta samaan paikkaan, jossa myös tekijäksi epäilty majoittuu. Ota tarvittaessa yhteys kyseiseen vastaanottokeskukseen.

Turistit

Pääkaupunkiseudulla olevien matkailijoiden osalta voi luvata asiakkaalle, että kotiin pääsemisessä kyllä autetaan, vaikka Seri-tutkimuksen vuoksi asiakas myöhästysikin paluumatkaltaan. Käytännössä rahatto-

man asiakkaan välttämätön majoittuminen ja kotimatka järjestetään tarvittaessa sosiaalipäivystyksen toimesta. Viivytyksestä asiakkaalle itselle syntyneistä kuluista ja ansionmenetyksistä hän voi hakea oikeudessa rikosvahingonkorvausta, joten ohjeista asiakasta säilyttämään kaikki mahdolliset kuitit. Useimmat suur-lähetystöt ja konsulaatit eivät pysty antamaan taloudellista apua, mutta auttavat kyllä asiakkaita ja ovat tarvittaessa yhteydessä kotimaassa oleviin omaisiin. Tyypillisesti aasialaiset ja eurooppalaiset ryhmämatkojen järjestäjät hankkivat kriisitilanteessa olevalle paikallisen avustajan, vaikka muu ryhmä jatkaisikin matkaa.

Vammaiset henkilöt

Vammaisen asiakkaan kohdalla on tärkeä varmistaa, että asiakkaan läheiset ja mahdolliset työntekijät ovat turvallisia, ja että kotiutuminen esimerkiksi laitokseen on turvallista. THL:n vammaispalvelujen käsikirjasta lainattua: ”Vammaiset ihmiset ovat muita alttiimpia joutumaan seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan uhriksi. Kansainvälisten tutkimusten mukaan vammaisten naisten riski joutua uhriksi on kohonnut. Erityisen korkea riski on laitoksissa olevilla, vaikeasti vammaisilla tai psyykkisesti sairailta henkilöillä.” ja ”Riippuvuus toisen henkilön avusta voi estää hyväksikäyttäjän paljastamisen, sillä väkivallan tekijä saattaa olla vammaisen avustaja tai muu läheinen. Lisäksi kehitysvamma voi rajoittaa kykyä ilmaista mitä on tapahtunut.”

Lähde ja lisätietoja: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vakivalta-ja-vammaisuus/seksuaalinen-vakivalta-ja-vammaisuus>

Ihmiskaupan uhrin

Ihmiskaupan uhreilla on oikeus saada apua ja suojelua. Auttamisjärjestelmään pääsemiseen pelkkä epäily ihmiskaupan uhriksi joutumisesta riittää. Ihmiskaupan uhrien auttaminen voi sisältää majoituksen, sosiaali- ja terveyspalveluita, oikeudellista neuvontaa ja avustamista, turvallisuusjärjestelyitä ja muita uhrin tarvitsemia tukitoimia. Epäillessäsi ihmiskauppaa tai siihen viittaavaa toimintaa päivystysaikana tavatun asiakkaan kohdalla, asiakas on yritettävä ohjata välittömästi turvallisiin olosuhteisiin sosiaalipäivystyksen tai poliisin avulla. Valtakunnallisesti ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä toimii Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteydessä.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän puh. 0295 463 177.

Pääkaupunkiseudulla auttamisjärjestelmän piiriin voi ohjautua myös esimerkiksi Rikun ja Pro Tukipisteen kautta.

IOM-ohje tunnistamiseen: http://iom.fi/sites/default/files/pictures/IOM_julkaisu_web.pdf

11. Lausunto

1.1 Lausuntomallipohja

Seri-tukikeskus (*sanele Seri-tukikeskuksen lausuntomallipohjaan, joka tallennetaan Seri-tukikeskuksen tallennustilaan*)

Naistenkliniikka

PL _____

Poliisilaitos.

Yksikkö.

Tutkimusta pyytävän poliisin titteli ja nimi.

Osoite.

Postinumero, kaupunki.

Viite:

Poliisilaitoksen vanhemman rikoskonstaapelin X.X. allekirjoittama lausuntopyyntö x.x.201x (ilmoituksen numero XXXX/R/XXXXX/17).

Tutkittava:

X.X. henkilötunnus xxxxxx-xxxx. Henkilöllisyys on todettu ajokortista (nro xxxx) / poliisin varmentama.

Tutkimuksen tarkoitus: (*Käytä yleiskieltä ja kokonaisia lauseita.*)

Seksuaalirikoksen uhrin tutkimus

Tutkimuspaikka:

Seri-tukikeskus

Tutkimusaika:

x.x.2018, haastattelu klo xx.xx–xx.xx, oikeuslääketieteellinen lääkärintarkastus klo xx.xx–xx.xx.

Läsnä:

Haastattelussa läsnä lääkäri X. X. ja tutkittava.

Oikeuslääketieteellisessä lääkärintarkastuksessa läsnä lääkäri X.X., kättilö X.X. ja tutkittava.

Esitiedot:

Lausuntopyynnön teon / tapahtuman kuvauksessa kerrotaan seuraavaa...

(Kirjaa poliisin lausuntopyynnössä oleva teksti, koska poliisi haluaa kommentit sekä poliisin esittämiin kysymyksiin että tutkittavan kertoman ja löydösten vastaavuuteen.)

Tutkittava on kertonut Seri-tukikeskuksessa allekirjoittaneelle, että...

(Kirjaa päivämäärä ja kellonajat mahdollisimman tarkasti.)

Tapahtuman jälkeen tutkittava ei ollut peseytynyt tai vaihtanut vaatteita ennen oikeuslääketieteellistä tutkimusta. Edellinen suostumuksellinen yhdyntä on ollut tutkittavan mukaan... Edeltävässä vapaaehtoisessa emätin/peräsuoli/oraaliyhdyntässä kumppani oli saanut siemensyöksyn emättimeen, kondomi ei tuolloin ollut käytössä.

Tutkittava kertoi sairastavansa... Säännöllisenä lääkityksenä tutkittavalla on kertomansa mukaan käytössä... Raskaudenehkäisynä tutkittavalla on ollut käytössä... *(Harkitse, mitä somaattisia esitietoja kirjaat, koska lausunnot esitetään oikeudenkäynnissä ja ovat julkisia oikeudenkäynnin jälkeen).*

Toteamukset:

Oikeuslääketieteellinen tutkimus koostui ihon tutkimuksesta mukaan lukien päänahka ja jalkapohjat sekä suuontelon, ulkosynnyntien, emättimen ja peräaukon tutkimuksesta. *(Tutkimuksen koostumus kannattaa kirjata mahdollisimman tarkasti, myös se mitä ei tutkittu).*

Tutkimuksen yhteydessä todettiin seuraavaa: *(Vammojen kuvaus loogisessa järjestyksessä (esim. tutkimusjärjestyksessä. Myös negatiiviset (ei vammaa) löydökset kirjataan.)*

Esimerkiksi:

- Paikka mahdollisimman tarkasti: oikean ranteen kämmenpuolella 4 cm rannenivelen yläpuolella
- Mustelmista: lukumäärä, sinertävä, punainen, kellertävä...
- Koko: 3 x 4cm
- Kipu: ”X kohdassa käsin tunnustellessa tutkittava ilmoitti kosketusarkuutta/kipua.”
”Murtumiin viittaavaa ei kasvoilla käsin tunnustellen todettu.”):
- 1. Iholla todettiin x vamma...
- 2. Päässä, kasvoissa tai vartalolla ei nähty muita tuoreita tapahtumaan sopivia vammoja.
- 3. Ulkosynnyttimissä, emättimen suulla tai peräaukon suulla ei nähty vamman merkkejä.
- 4. Tutkittavalle klo 12.30 suoritettu puhalluskoe antoi tulokseksi 0 promillea.

Vammoista on otettu valokuvat (liitteenä) ja ne on merkitty kehokarttaan (liitteenä).

Otetut näytteet:

1. Laskimoverinäyte HIV:n, B- ja C-hepatiitin sekä kupan poissulkuun
2. Laskimoverinäyte/virtsanäyte raskaushormonin (hCG) määrittystä varten
3. Klamydianäyte nielusta/kohdunkaulakanavasta/peräaukosta
4. Teräväkärkisellä pumpulipuikolla raaputtamalla otettiin näytteet molempien käsien sormien kynsien alta.
5. Kostutetuilla pumpulitikuilla otettu näytteet iholta xx kohdista...
6. Kuivalla pumpulitikulla otettiin näytteet sekä lasille että DNA-tutkimusta varten emättimen seinämästä, emättimen pohjukasta ja kohdunkaulakanavasta sekä peräaukosta.
7. Hiuksista ja häpykarvoituksesta otettiin kuitunäytteet teippaamalla ja hiuksista tutkittava on nypinyt itse vertailunäytteen.
8. Alushousut otettiin näytepussiin

9. Valvottu virtsanäyte otettiin klo 17.50 ja laskimoverinäyte klo 17.45 mahdollista oikeuskemiallista tutkimusta varten.

Näytteet 1-3 on tutkinut Huslab ja näytteet 4-9 on toimitettu Seri-tukikeskuksesta poliisille.

Näytteiden tulokset:

Tutkittavalla ei todettu seuraavia sairauksia: B- tai C-hepatiittia, Hi-viruksen tai kuppataudin vasta-aineita veressä.

Tutkittava ei ollut raskaana tutkimushetkellä.

Klamydian ja tippurin nukleinihappo-osoitustesti oli negatiivinen.

Poliisille toimitetuista näytteistä antaa tarvittaessa vastaukset näytteet tutkinut laboratorio.

Tapahtuneesta johtuneet jatkoseuraamukset tutkittavalle:

Tutkittava sai kerta-annoksena lääkkeellisen raskauden jälkiehkäisyyn. Tutkittavalle aloitettiin HIV-estolääkitys infektiolääkäreiden kanssa sovitun riskiarvion perusteella neljän viikon ajaksi.

Tutkittavalle aloitettiin B-hepatiittirokotussarja: hän sai käynnin yhteydessä ensimmäisen rokotuksen kolmen rokotteen sarjasta.

Tutkittavalle ohjelmoitiin mahdollisen raskauden ja tarttuvien tautien seulomiseksi seurantaverikokeet Seri-tukikeskukseen 2 viikon, 1 kuukauden, 3 kuukauden ja 6 kuukauden päähän. Näistä 2 viikon, 1 kuukauden ja 3 kuukauden seurantanäytteet ovat olleet normaalit eli tutkittava ei ole tullut tapahtuneesta raskaaksi tai sairastunut yllä mainittuihin sairauksiin. Viimeiset 6 kuukauden seurantakokeet ovat vielä lausunnontekohetkellä tulossa.

Johtopäätökset:

Mahdollisina väkivallan aiheuttamina merkkeinä todettiin...

Muita tapahtumaan sopivia väkivallan merkkejä ei todettu.

(Ota kantaa sopivatko löydökset tutkittavan kertomaan syntymekanismiin.)

Esimerkiksi:

"Todetut vammat ovat tuoreita / lähes tuoreita ja vammojen syntymekanismin on ollut lievä tylppä vakivalta, esimerkiksi kaatuminen tai raapaisu kovaa tai karkeaa pintaa vasten."

"Limakalvon nirhaumat ovat syntyneet tylpällä vammamekanismilla ja sopivat esimerkiksi esitiedoissa mainitun yhdyntä aiheuttamiksi. Löydös ei kuitenkaan poissulje tai vahvista seksuaalirikoksen tapahtumista."

"Kyyneävarren mustelmat ovat syntyneet tylpistä väkivallasta ja sopivat esimerkiksi esitiedoissa mainitun kiinnipitämiseen."

"Vasemman reiden naarmu ja kulmakarvojen välissä oleva nirhauma (pinnallinen ihorikko) ovat syntyneet hankaavasta liikkeestä tylppää tahoa vasten."

”Polvien kellertävät mustelmat ovat ainakin 18 tunnin ikäisiä, mutta muiden vammojen ikään ei voida ottaa kantaa. Alalla kansainvälisesti arvostettujen ja luotettavana pidettyjen tieteellisen kirjallisuuden ja oppikirjojen (esim. Knight’s Forensic Pathology tai Langlois ja Gresham 1991) perusteella ainoastaan mustelmien kellertävä väri on yhteydessä vamman ikään. Havaitut vammat sopivat siis syntyneiksi esimerkiksi esitiedoissa mainittuna tapahtuma-aikana.”

Saadut esitiedot ja oikeuslääketieteellisen tutkimuksen tulokset eivät ole ristiriidassa keskenään. Edellä olevan vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta.

X.X.

SVxxxxxx

LL, Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri
Seri-tukikeskus, Naistenkliniikka

Liitteet:

Kopio kehokartasta

CD-levy, jolla on valokuvat vammoista, on luovutettu jo aiemmin poliisille

11.2 Oikeuslääkärin konsultaatio

HUS Seri-tukikeskus on tehnyt sopimukset Helsingin yliopiston Oikeuslääkäriaseman ja THL oikeuslääkärin kanssa.

Kätilöt lähettävät lausunnon tekstin (ja kuvat) konsultaatioon, jos lausuntoa tekevä lääkäri niin haluaa.

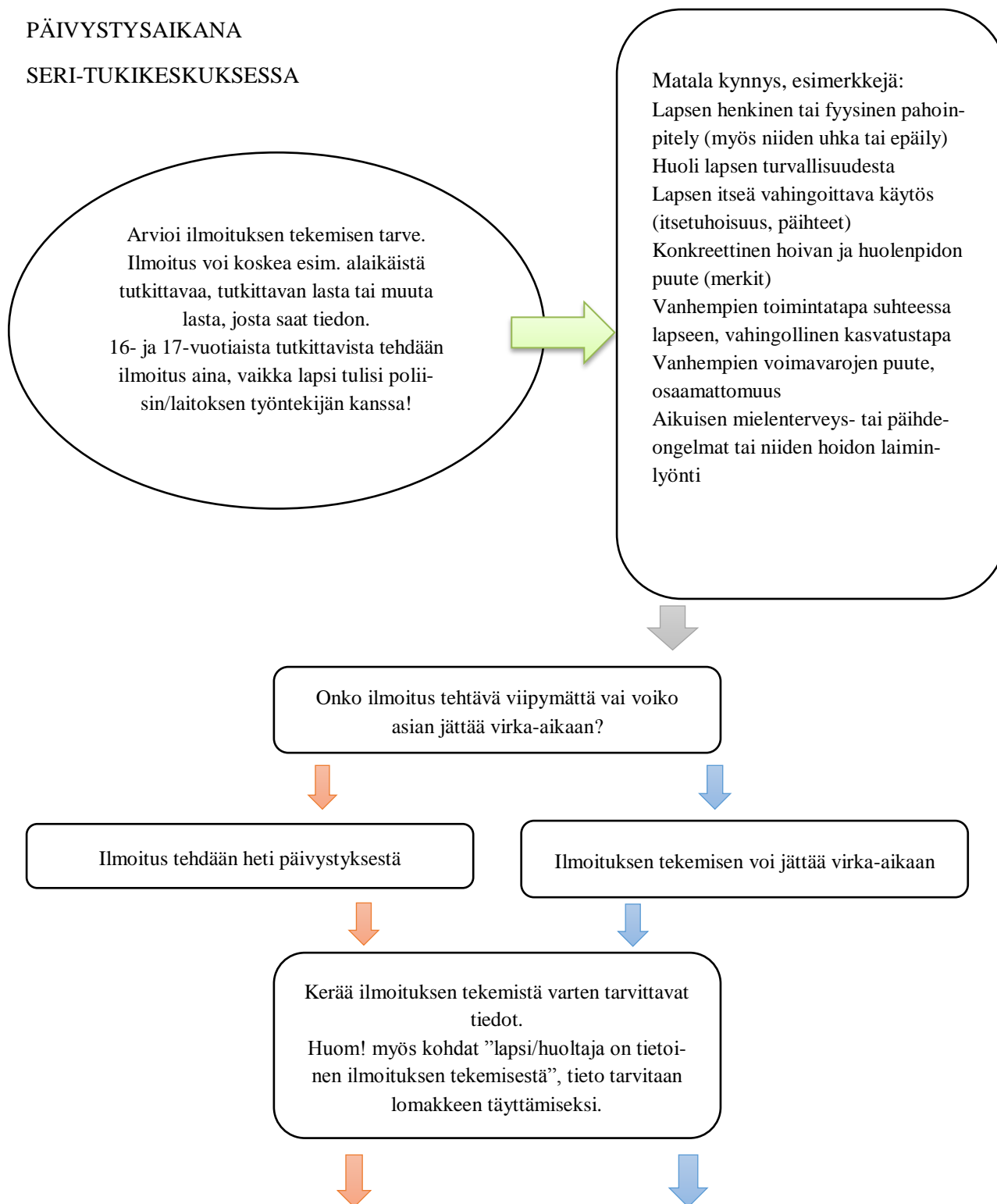
Kätilöt ilmoittavat lausunnon tehneelle lääkärille, milloin konsultaatiovastaus on valmis ja korjaukset sekä allekirjoittamisen voi tehdä.

12. Lastensuojeluilmoitus

LASTENSUOJELUILMOITUS

PÄIVYSTYSAIKANA

SERI-TUKIKESKUKSESSA

Soita lapsen kotikunnan mukaiseen sosiaalipäivystykseen ja tee lastensuojeluilmoitus. Kerro, että Seri-tukikeskuksen sosiaalityöntekijä tekee virka-aikaan kirjallisen ilmoituksen ja lähettää sen myöhemmin varmistukseksi.

Informoi Seri-tukikeskuksen sosiaalityöntekijää.

Kirjaa tieto ilmoituksen tekemisestä potilaskertomukseen.

Informoi Seri-tukikeskuksen sosiaalityöntekijää.

13. Tulostettavat lomakkeet

Oheiset lomakkeet aukeavat kaksoisklikkaamalla kuvaketta:

Päivystyksessä potilaalle jaettava esite Seri-tukikeskuksesta ja suunnitelma seuraaville käynneille

Päivystyksessä
potilaalle jaettava esite

Näytteiden mukana kulkevat lomakkeet

Näytteiden mukana
kulkevat lomakkeet.pdf

Alustava tutkimuspyyntö

Alustava
tutkimuspyyntö.pdf

Potilaan suostumus näytteiden ottamiseen ja hävittämiseen

Potilaan suostumus
näytteiden ottamiseen

Potilasohje: Tietoa hiv-estolääkityksestä

Potilasohje, Tietoa
hiv-estolääkityksestä.p

14. Seri-tukikeskuksessa tilastoitavat asiat

Tutkittavan nro

Päivä

Kuukausi

Viikontäpäivä

Klo

NIMI

Hetu

Kotikunta

n/m/trans/inter

Ikä

Poliisi ohjaa, kyllä=1, ei=0, ei tietoa

Soittaa ennen tuloa 1=kyllä 0=e-i, 2= ei tietoa

Lastenkl-inikka ohjaa 1=kyllä, 0=e-i

Rikosilmoitus tehty tulovaiheessa 1= kyllä, 0= ei

Tekijä, läheinen=1,tunnettu=2,iltatuttu=3,tuntematon=0,e-i tietoa

Milloin tapahtui (pv sitten)

Alkoholi (promillemäärä/e-i puhall)

Päihtynyt tapahtumahetkellä, 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i tietoa

Päihdetausta: 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i tietoa

Mielenterveysanamneesi: 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i tietoa

Psyk.kontakti: 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i tietoa

Klamydia ensikäynnillä 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i otettu

Klamydia 1kk kontrollissa 0=E-i, 1=Kyllä, 2=E-i otettu

Hep.rokote K=kyllä E=e-i

HIV-lääkitys K=kyllä E=E-i

Näytteet otettu E=e-i, P=poliisin pyynnöstä, V=varalle

Oikeuskemialliset näytteet K=kyllä E=e-i

Vammoja, 0=e-i, 1=pää, 2=vartalo, 3=raajat, 4=genitaalit, E-i tutk.

Odotusaika lääkäriille (min)

Käynnin pituus (min)

6 kk seuranta

1-vuotispuhelut varalle otetuista näytteistä

Trauman käsittelyn vaihe tullessa (0=shokki, 1=reaktio, 2=käsittely, 3=uudelleensuuntautuminen)

Trauman käsittelyn vaihe lähtiessä (0=shokki, 1=reaktio, 2=käsittely, 3=uudelleensuuntautuminen)

Tukikäyntien lkm (psykologi) Läheisten tapaamisia (määrä)

Aiempi seksuaaliväkivaltakokemus: 0=E-i, 1=Kyllä, 2=Kokemus lapsuudessa (<16v), E-i tietoa

Ohjattu jatkoon, minne

Keskeytys raiskauksen vuoksi 0=e-i, 1=kyllä

Aap, raskausviikko

Sikiö näytteeksi, 0=e-i, 1=kyllä

Lausunnot

15. Seri-tukikeskuksen henkilökunnan lisäkoulutus

Seri-tukikeskuksen koulutus

Seri-tukikeskuksessa toimivien lääkäreiden ja kättilöiden/sairaanhoitajien omassa peruskoulutuksessa ei ole riittävästi opetusta seksuaaliväkivallan uhrin kohtaamiseen ja hoitamiseen.

HUS Seri-tukikeskuksen rakentamisen yhteydessä luotiin myös perusrunko henkilöstön koulutukseen.

Näytteenoton koulutus on viety Terveyskylä.fi Naistalo-alustalle ammattilaisosioon:

<https://www.terveyskyla.fi/ammattilaiset>

Kliinisen oikeuslääketieteen perusteet, todisteiden käsittely, haastattelu, näytteenotto, vammojen tutkiminen, jatkohoidon järjestäminen

Naistalo.fi alustalle on tehty materiaali myös tukikeskuksen asiakkaille:

<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta>

Koulutuksen osiot ovat:

- Raiskatun asiakkaan kohtaaminen
- Asiakkaan haastattelu ja kirjaaminen
- Juridinen neuvonta
- Näytteenotto, säilytys ja lausunto
- Jatkotuen varmistaminen

Oikeuslääketieteellinen näytteenottokoulutus tukikeskuksen henkilökunnalle/oikeuslääkärin osuus

- Kliinisen oikeuslääketieteen perusteet
- Todisteiden käsittely
- Haastattelu
- Vammojen tutkiminen
- Näytteiden ottaminen
- Lääkärin tehtävät
- Lausunnon kirjoittaminen
- Vammojen tulkinta
- Jatkohoidon järjestäminen

Kättilöiden ja sairaanhoitajien koulutus

- Väkivallan uhrin kohtaaminen – kouluttajana toimii THL
- Rikosprosessi – kouluttajana toimii Rikosuhripäivystys
- Trauma – kouluttajana toimii Tukinainen
- Kliinisen oikeuslääketieteen perusteet, näytteiden otto – kouluttajana toimii oikeuslääkäri
Perusteet oikeuslääketieteellisestä hoitotieteestä ja todisteiden käsittely
Haastattelu, Näytteiden otto ja vammojen tutkiminen